

Tematisks pārskats

PERSONAS DATU AIZSARDZĪBA

Tiesības uz personas datu aizsardzību ir pamattiesības, kuru ievērošana ir nozīmīgs Eiropas Savienības mērķis.

Tās ir paredzētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”), kuras 8. pantā ir noteikts:

“1. Ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību.

2. Šādi dati ir jāapstrādā godprātīgi, noteiktiem mērķiem un ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar citu likumīgu pamatojumu, kas paredzēts tiesību aktos. Ikvienam ir pieejas tiesības datiem, kas par viņu savākti, un tiesības ieviest labojumus šajos datos.

3. Atbilstību šiem noteikumiem kontrolē neatkarīga iestāde.”

Šīs pamattiesības turklāt ir cieši saistītas ar tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kas ir noteiktas Hartas 7. pantā.

Tiesības uz personas datu aizsardzību ir paredzētas arī Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 16. panta 1. punktā, kas šajā ziņā aizstāja EKL 286. pantu.

Attiecībā uz atvasinājumiem tiesību aktiem 90. gadu vidū Eiropas Kopiena izveidoja vairākus instrumentus, lai nodrošinātu personas datu aizsardzību. Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti¹, kas ir pieņemta, pamatojoties uz EKL 100.A pantu, šajā ziņā ir galvenais Savienības tiesību akts šajā jomā. Tajā ir paredzēti vispārēji nosacījumi, kas reglamentē šo datu apstrādes likumību, kā arī datu subjektu tiesības un paredz tostarp izveidot neatkarīgas uzraudzības iestādes dalībvalstīs.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV L 281, 23.11.1995., 31. lpp.), konsolidēta redakcija 20.11.2003., atcelta no 2018. gada 25. maija (skat. 5. zemsvītras piezīmi).

Pēc tam, lai papildinātu Direktīvu 95/46/EK, tika pieņemta Direktīva 2002/58/EK², saskaņojot dalībvalstu tiesību aktu noteikumus attiecībā uz tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību, it īpaši saistībā ar personas datu apstrādi elektronisko komunikāciju nozarē³.

Turklāt [Savienības] brīvības, drošības un tiesiskuma telpas jomā (bijušais LES 30. un 31. pants) ar Pamatlēmumu 2008/977/TI⁴ tiek reglamentēta (līdz 2018. gada maijam) tādu personas datu aizsardzība, ko apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās.

Eiropas Savienība nesēn izstrādāja jaunu visaptverošu tiesisko regulējumu šajā jomā. Tādēļ 2016. gadā tā pieņēma Regulu (ES) 2016/679⁵ par datu aizsardzību, ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK un kas būs tieši piemērojama no 2018. gada 25. maija, kā arī Direktīvu (ES) 2016/680⁶ par minēto datu aizsardzību krimināllietu jomā, ar kuru atceļ Pamatlēmumu 2008/977/TI un kuras transponēšana dalībvalstīm ir jāveic līdz 2018. gada 6. maijā.

Visbeidzot, attiecībā uz datu apstrādi ES iestādēs un struktūrās personas datu aizsardzība tiek nodrošināta ar Regulu (EK) Nr. 45/2001⁷. It īpaši šī regula 2004. gadā ļāva izveidot Eiropas datu aizsardzības uzraudzītāju. Komisija 2017. gada janvārī laida klajā priekšlikumu⁸ jaunai regulai, ar kuru atceļ Regulu Nr. 45/2001 un Lēmumu Nr. 1247/2002/EK un kuras mērķis ir modernizēt noteikumus šajā jomā un tos saskaņot ar jauno režīmu, kas izveidots ar Regulu (ES) 2016/679.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju) (OV L 201, 31.7.2002., 37. lpp.), konsolidētā redakcija 19.12.2009.

3 Direktīva 2002/58/EK tika grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/24/EK (2006. gada 15. marts) par tādu datu saglabāšanu, kurus iegūst vai apstrādā saistībā ar publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanu vai publiski pieejamu komunikāciju tīklu nodrošināšanu, un par grozījumiem Direktīvā 2002/58/EK (OV L 105, 13.4.2006., 54. lpp.). Tiesa nosprieda, ka šī direktīva nav spēkā, 2014. gada 8. aprīļa spriedumā Digital Rights Ireland un Seitlinger u.c. (C-293/12 un C-594/12, EU:C:2014:238), jo tā nopietni aizskāra tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību (skat. šī pārskata 1.1. iedaļu "Savienības atvasināto tiesību atbilstība tiesībām uz personas datu aizsardzību").

4 Padomes Pamatlēmums 2008/977/TI (2008. gada 27. novembris) par tādu personas datu aizsardzību, ko apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās (OV L 350, 30.12.2008., 60. lpp.), kuru atceļ no 2018. gada 6. maija (skat. 6. zemsvītras piezīmi).

5 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.), kas ir piemērojama no 2018. gada 25. maija.

6 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/680 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi, ko veic kompetentās iestādes, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai sauktu pie atbildības par tiem vai izpildītu kriminālsodus, un par šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI (OV L 119, 4.5.2016., 89. lpp.).

7 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 45/2001 (2000. gada 18. decembris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti (OV L 8, 12.1.2001., 1. lpp.).

8 Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Savienības iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 45/2001 un Lēmumu Nr. 1247/2002/EK (COM(2017) 8 final).

I. Tiesības uz personas datu aizsardzību, kuras ir atzītas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā

1. Savienības atvasināto tiesību atbilstība tiesībām uz personas datu aizsardzību

*2010. gada 9. novembra spriedums (virspalāta) Volker und Markus Schecke un Eifert (C-92/09 un C-93/09, EU:C:2010:662)*⁹

Šajā lietā notika pamattiesvedības starp lauksaimniekiem un Land Hessen [Hesenes federālo zemi] par viņu kā Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) līdzekļu saņēmēju personas datu publicēšanu Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung (Federālā Lauksaimniecības un uztura aģentūra) tīmekļa vietnē. Minētie lauksaimnieki iebilda pret šādu datu publicēšanu, apgalvojot, ka tā nav pamatota ar īpašām sabiedrības interesēm. Land Hessen savukārt uzskatīja, ka pienākums publicēt minētos datus izriet no Regulas Nr. 1290/2005¹⁰ un Regulas Nr. 259/2008¹¹, ar kurām ir reglamentēta kopējās lauksaimniecības politikas finansēšana un ir noteikta informācijas publicēšana par ELGF un ELFLA līdzekļu saņēmējiem.

Šajā saistībā Verwaltungsgericht Wiesbaden (Visbādenes Administratīvā tiesa, Vācija) uzdeva Tiesai vairākus jautājumus par konkrētu Regulas (EK) Nr. 1290/2005 un Regulas (EK) Nr. 259/2008 noteikumu spēkā esamību, kuros ir paredzēts nodrošināt sabiedrībai piekļuvi šādai informācijai, tostarp izmantojot valsts aģentūru tīmekļa vietnes.

Runājot par Hartā atzīto tiesību uz personas datu aizsardzību un pārredzamības principa Eiropas fondu jomā atbilstību, Tiesa uzsvēra, ka konkrētas informācijas publicēšana tīmekļa vietnē par fondu līdzekļu saņēmējiem, minot viņu uzvārdus un saņemtās summas, ņemot vērā, ka vietnei brīvi var piekļūt trešās personas, ir šo saņēmēju tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību aizskārums vispār un viņu personas datu aizsardzības aizskārums konkrēti (56.–64. punkts).

Lai to pamatotu, šādam tiesību aizskārumam ir jābūt noteiktam ar tiesību aktiem, tam ir jārespektē šo tiesību būtiskais saturs un, ievērojot samērīguma principu, tam ir jābūt nepieciešamam un patiešām jāatbilst Savienības atzītiem vispārējās nozīmes mērķiem; atkāpes no šīm tiesībām un to ierobežojumi jāīsteno tikai tiktāl, ciktāl tas ir noteikti nepieciešams (65. punkts). Šajā situācijā Tiesa uzskatīja, ka, tā kā demokrātiskā sabiedrībā nodokļu maksātājiem ir tiesības saņemt informāciju par publiskas pieejamības līdzekļu izlietojumu, Padomei un Komisijai bija pienākums veikt līdzsvarotu dažādu attiecīgo interešu izsvēršanu, pirms strīdīgo noteikumu pieņemšanas pārbaudot, vai šo datu publicēšana tīmekļa vietnē, kas ir vienīgā katrā dalībvalstī, nepārsniedz to, kas bija nepieciešams, lai īstenotu izvirzītos likumīgos mērķus (77., 79., 85. un 86. punkts).

Tādējādi Tiesa atzina par spēkā neesošiem dažus Regulas (EK) Nr. 1290/2005 noteikumus, kā arī Regulu (EK) Nr. 259/2008 kopumā, ciktāl attiecībā uz fiziskām personām, ELGF un ELFLA atbalsta saņēmējām, šajos noteikumos ir paredzēts publicēt personas datus par jebkuru saņēmēju, nenošķirot tos atkarībā no tādiem atbilstošiem kritērijiem kā laikposmi, kuros viņi ir saņēmuši šādus atbalstus, to

⁹ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2010. gada ziņojumā, 11. lpp.

¹⁰ Padomes Regula (EK) Nr. 1290/2005 (2005. gada 21. jūnijs) par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu (OV L 209, 11.8.2005., 1. lpp.), kas tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 (2013. gada 17. decembris) par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību (OV L 347, 20.12.2013., 549. lpp.).

¹¹ Komisijas Regula (EK) Nr. 259/2008 (2008. gada 18. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par to, kā piemērot Padomes Regulu (EK) Nr. 1290/2005 attiecībā uz informācijas publicēšanu par ELGF un ELFLA līdzekļu saņēmējiem (OV L 76, 19.3.2008., 28. lpp.), kas tika atcelta ar Komisijas īstenošanas regulu (ES) Nr. 908/2014 (2014. gada 6. augusts), ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 piemēro attiecībā uz maksājumu aģentūrām un citām struktūrām, finanšu pārvaldību, grāmatojumu noskaidrošanu, noteikumiem par pārbaudēm, nodrošinājumu un pārredzamību (OV L 255, 28.8.2014., 59. lpp.).

biežums vai arī to veids un būtiskums (92. punkts un rezolutīvās daļas 1) punkts). Tomēr Tiesa neapšaubīja ietekmi, kāda valsts iestāžu veiktajai šāda veida atbalsta saņēmēju sarakstu publicēšanai ir bijusi laikposmā pirms šā sprieduma pasludināšanas datuma (94. punkts un rezolutīvās daļas 2) punkts).

2013. gada 17. oktobra spriedums Schwarz (C-291/12, EU:C:2013:670)

M. Schwarz lūdza Bohumas [Bochum] pilsētā (Vācija) izsniegt pasi, liedzot šajā nolūkā noņemt viņa pirkstu nospiedumus. Tā kā šī pilsēta viņa pieteikumu noraidīja, M. Schwarz cēla prasību Verwaltungsgericht Gelsenkirchen (Gelzenkirhenes Administratīvā tiesa, Vācija), lai minētajai pilsētai tiktu dots rīkojums izsniegt viņam pasi, nenoņemot pirkstu nospiedumus. Šajā tiesā M. Schwarz apstrīdēja Regulas (EK) Nr. 2252/2004¹², ar kuru ir ieviests pienākums noņemt pasu pieteicēju pirkstu nospiedumus, spēkā esamību, tostarp apgalvojot, ka šajā regulā neesot ievērotas tiesības uz personas datu aizsardzību un tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Šajā saistībā Verwaltungsgericht Gelsenkirchen uzdeva Tiesai prejudiciālu jautājumu par to, vai minētā regula, ciktāl tā uzliek pasēs pieteicējam pienākumu ļaut noņemt pirkstu nospiedumus un paredz tos saglabāt pasē, ir spēkā, it īpaši ņemot vērā Hartas noteikumus.

Tiesa atbildēja apstiprinoši, nospriežot, ka, lai gan valsts iestāžu veiktā pirkstu nospiedumu ņemšana un saglabāšana, kas ir regulēta ar Regulas (EK) Nr. 2252/2004 1. panta 2. punktu, ir tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību aizskārums, to var pamatot ar mērķi nodrošināt pasu aizsardzību pret to izmantošanu krāpnieciskos nolūkos.

Vispirms, šāds ar tiesību aktu paredzēts ierobežojums palīdz īstenot Savienības atzītu vispārējo interešu mērķi, ciktāl tas ir vērsts uz to, lai kavētu īpaši personu nelegālu ieceļošanu Savienības teritorijā (35.–38. punkts). Turpinot – pirkstu nospiedumu ņemšana un saglabāšana ir piemērots risinājums, lai sasniegtu šo mērķi. No vienas puses, lai gan šāda identitātes pārbaudes metode, izmantojot pirkstu nospiedumus, nav pilnībā uzticama, tā ievērojami samazina nepareizo personu akceptēšanas iespējamību. No otras puses, pasēs turētāja pirkstu nospiedumu neatbilstība šajā dokumentā ietvertajiem datiem nenozīmē, ka attiecīgajai personai automātiski tiks liegts ieceļot Savienības teritorijā. Šādas atbilstības trūkuma vienīgās sekas būtu padziļināta kontrole, lai pilnīgi noskaidrotu tās identitāti (42.–45. punkts).

Visbeidzot, attiecībā uz šādas apstrādes nepieciešamību Tiesai nav informācijas par pietiekami efektīviem pasākumiem, kuri mazāk ietekmētu Hartas 7. un 8. pantā atzītās tiesības, nekā metode, kas balstīta uz pirkstu nospiedumiem (53. punkts). Regulas (EK) Nr. 2252/2004 1. panta 2. punktā nav paredzēta arī tāda noņemto pirkstu nospiedumu apstrāde, kura pārsniegtu to, kas ir vajadzīgs, lai sasniegtu paredzēto mērķi. Minētajā regulā ir skaidri precizēts, ka pirkstu nospiedumus var izmantot vienīgi tādēļ, lai pārbaudītu pasēs autentiskumu un tās turētāja identitāti. Turklāt šīs regulas 1. panta 2. punktā ir nodrošināta aizsardzība pret risku, ka pirkstu nospiedumus saturošus datus nolasīs nepilnvarotas personas, un ir paredzēts saglabāt pirkstu nospiedumus tikai pasē, kas paliek ekskluzīvā tās īpašnieka lietošanā (54.–57., 60. un 63. punkts).

12 Padomes Regula (EK) Nr. 2252/2004 (2004. gada 13. decembris) par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos (OV L 385, 29.12.2004., 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 444/2009 (2009. gada 6. maijs) (OV L 142, 6.6.2009., 1. lpp.).

2014. gada 8. aprīļa spriedums (virspalāta) *Digital Rights Ireland un Seitlinger u.c. (apvienotās lietas C-293/12 un C-594/12 (EU:C:2014:238)*¹³

Šī sprieduma pamatā ir prasības izvērtēt Direktīvas 2006/24/EK par datu saglabāšanu spēkā esamību, ņemot vērā pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, kuras tika celtas valsts tiesvedībās Īrijas un Austrijas tiesās. Lietā C-293/12 High Court (Augstā tiesa, Īrija) bija jāizskata prasība tiesvedībā starp sabiedrību Digital Rights un Īrijas iestādēm par tādu valsts pasākumu tiesiskumu, kuri attiecas uz tādu datu saglabāšanu, kas ir saistīti ar elektroniskajām komunikācijām. Lietā C-594/12 Verfassungsgerichtshof (Konstitucionālā tiesa, Austrija) tika iesniegtas vairākas konstitucionālās prasības, lūdzot atcelt valsts tiesību normu, ar ko Direktīva 2006/24/EK tika transponēta Austrijas tiesībās.

Lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu Īrijas un Austrijas tiesas uzdeva Tiesai jautājumu par Direktīvas 2006/24/EK spēkā esamību, ņemot vērā Hartas 7., 8. un 11. pantu. Konkrētāk, minētās tiesas jautāja Tiesai, vai saskaņā ar minēto direktīvu publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēju vai publiski pieejamu komunikāciju tīklu operatoru pienākums noteiktu laiku saglabāt datus par personas privāto dzīvi un saziņu un valsts kompetentajām iestādēm sniegt piekļuvi šiem datiem ir nepamatota iejaukšanās minētajās pamattiesībās. Attiecīgie datu veidi ir it īpaši dati, kas ir nepieciešami, lai izsekotu un identificētu komunikācijas avotu un tās galamērķi, lai noteiktu komunikācijas datumu, laiku, ilgumu un veidu, lietotāja komunikāciju aprīkojumu, kā arī lai noteiktu mobilo sakaru iekārtas atrašanās vietu, un šie dati ietver tostarp abonenta vai reģistrētā lietotāja vārdu vai nosaukumu, zvanītāja un zvana adresāta tālruņa numuru, kā arī attiecībā uz interneta pakalpojumiem – IP adresi. Šie dati ļauj it īpaši noteikt, kas ir persona, ar kuru abonents vai reģistrētais lietotājs ir sazinājies, un kādā veidā tie ir sazinājušies, kā arī noteikt komunikācijas laiku un vietu, no kurienes tā notikusi. Turklāt tie ļauj uzzināt, cik bieži abonents vai reģistrētais lietotājs noteiktā laikposmā ir sazinājies ar konkrētām personām.

Tiesa vispirms nosprieda, ka, nosakot šādus pienākumus šiem piegādātājiem, Direktīvas 2006/24/EK noteikumi ir sevišķi nopietna iejaukšanās pamattiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, kuras ir garantētas Hartas 7. un 8. pantā. Šajā kontekstā Tiesa, protams, konstatēja, ka šādu iejaukšanos var pamatot ar vispārējo interešu mērķa īstenošanu, piemēram, ar organizētās noziedzības apkarošanu. Šajā ziņā Tiesa norādīja, pirmkārt, ka direktīvā noteiktā datu saglabāšana nav tāda, kas varētu aizskart pamattiesību uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību būtību, jo šī direktīva neļauj uzzināt pašu elektronisko komunikāciju saturu un paredz, ka pakalpojumu sniedzējiem vai tīklu operatori ir jāievēro noteikti datu aizsardzības un drošības principi. Otrkārt, tiesa konstatēja, ka datu saglabāšana, lai tos nepieciešamības gadījumā nodotu kompetentām valsts iestādēm, palīdz efektīvi īstenot vispārējo interešu mērķi, proti, sekmēt cīņu pret smagiem noziegumiem, kā arī kopumā nodrošināt sabiedrības drošību (38.–44. punkts).

Tomēr Tiesa uzskatīja, ka, pieņemot direktīvu par datu saglabāšanu, Savienības likumdevējs ir pārsniedzis samērīguma principa ievērošanas noteiktās robežas. Tādējādi Tiesa atzina šo direktīvu par spēkā neesošu, jo tā rada plaša apjoma un īpaši būtisku iejaukšanos pamattiesībās, kas nav precīzi reglamentēta, lai nodrošinātu, ka tā patiešām ir ierobežota ar absolūti nepieciešamo (65. punkts). Direktīva 2006/24/EK vispārīgā veidā aptvēra visas personas un visus elektroniskās komunikācijas līdzekļus, kā arī visu informāciju par datu plūsmu bez jebkādam atšķirībām, ierobežojumiem vai izņēmumiem saistībā ar mērķi cīnīties pret smagiem noziegumiem (57.–59. punkts). Turklāt direktīvā nebija paredzēti nekādi objektīvi kritēriji, kas ļautu ierobežot kompetento valsts iestāžu piekļuvi datiem un to vēlāku izmantošanu vienīgi tādu noziegumu novēršanas, izmeklēšanas, atklāšanas vai kriminālvajāšanas mērķiem, kuri varētu tikt uzskatīti par pietiekami smagiem, lai attaisnotu šādu iejaukšanos, kā arī tajā nebija paredzēti šādas piekļuves vai izmantošanas materiālie un procesuālie nosacījumi (60.–62. punkts). Visbeidzot, attiecībā uz datu saglabāšanas ilgumu direktīvā bija paredzēts

¹³ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2014. gada ziņojumā, 60. lpp.

pienākums tos saglabāt vismaz sešus mēnešus, nenosakot nekādas atšķirības starp datu kategorijām atkarībā no personām, uz kurām tie attiecas, vai to iespējamā noderīguma izvirzītā mērķa sasniegšanai (63. un 64. punkts).

Turklāt attiecībā uz prasībām, kas izriet no Hartas 8. panta 3. punkta, Tiesa konstatēja, ka Direktīvā 2006/24/EK nav paredzētas pietiekamas garantijas, kas ļautu nodrošināt datu efektīvu aizsardzību pret ļaunprātīgas izmantošanas risku, kā arī pret jebkādu nelikumīgu piekļuvi šiem datiem un to nelikumīgu izmantošanu, un tajā nav arī prasīta datu saglabāšana Savienības teritorijā.

Tādējādi minētā direktīva nevar pilnībā nodrošināt neatkarīgas iestādes kontroli pār aizsardzības un drošības prasību ievērošanu, kā tas skaidri ir noteikts Hartā (66.–68. punkts).

2. Personas datu aizsardzības tiesību ievērošana, īstenojot Savienības tiesību aktus

*2016. gada 21. decembra spriedums (virspalāta) Tele2 Sverige (apvienotās lietas C-203/15 un C-698/15, EU:C:2016:970)*¹⁴

Pēc tam, kad Tiesa spriedumā Digital Rights Ireland un Seitlinger u.c. atzina Direktīvu 2006/24/EK (skat. iepriekš) par spēkā neesošu, tajā tika ierosinātas divas lietas par elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzējiem Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē noteiktu vispārēju pienākumu saglabāt ar šo saziņu saistītos datus, kuru saglabāšana bija noteikta ar direktīvu, kas tika atzīta par spēkā neesošu.

Nākamajā dienā pēc sprieduma Digital Rights Ireland un Seitlinger u.c. pasludināšanas telekomunikāciju uzņēmums Tele2 Sverige paziņoja Zviedrijas pasta un telekomunikāciju uzraudzības iestādei par savu lēmumu pārtraukt datu saglabāšanu un nodomu dzēst jau saglabātos datus (lieta C-203/15). Zviedrijas tiesību aktos elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzējiem bija paredzēts pienākums sistemātiski un nepārtraukti, neizdarot nevienu izņēmumu, saglabāt visus datus attiecībā uz visu abonentu un reģistrēto lietotāju datu plūsmu un atrašanās vietu saistībā ar visiem elektronisko sakaru līdzekļiem. Lietā C-698/15 trīs personas bija cēlušas prasību pret Apvienotās Karalistes datu saglabāšanas kārtību, kas ļāva iekšlietu ministram noteikt publisko telekomunikāciju operatoriem pienākumu saglabāt visus saziņas datus ne ilgāk kā divpadsmit mēnešus, tomēr šīs saziņas satura saglabāšana netika atļauta.

Kammarrätten i Stockholm (Administratīvā apelācijas tiesa Stokholmā, Zviedrija) un Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) ((Apelācijas tiesa (Anglija un Velsa) (Civillietu palāta), Apvienotā Karaliste)) Tiesai lūdza lemt par Direktīvas 2002/58/EK (direktīva par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām) 15. panta 1. punkta interpretāciju, kas ļauj dalībvalstīm ieviest dažus izņēmumus no šajā direktīvā noteiktā pienākuma nodrošināt elektroniskās saziņas un attiecīgās informācijas par datu plūsmu konfidencialitāti.

Šajā spriedumā Tiesa vispirms nosprieda, ka Direktīvas 2002/58/EK 15. panta 1. punktam, lasot to kopā ar Hartas 7., 8. un 11. pantu, kā arī 52. panta 1. punktu, pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums kā Zviedrijā pastāvošais, kurā noziedzības apkarošanas nolūkā ir paredzēta visaptveroša un nediferencēta visas informācijas saglabāšana par datu plūsmu un atrašanās vietu attiecībā uz visiem abonentiem un reģistrētiem lietotājiem un attiecībā uz visiem elektronisko sakaru līdzekļiem. Saskaņā ar Tiesas viedokli šāds tiesiskais regulējums pārsniedz to, kas ir absolūti nepieciešams, un tas nevar tikt uzskatīts par pamatotu demokrātiskā sabiedrībā, kā to prasa minētais 15. panta 1. punkts, lasot to kopā ar minētajiem Hartas pantiem (99.–105., 107. un 112. punkts un rezolutīvās daļas 1) punkts).

¹⁴ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2016. gada ziņojumā, 62. lpp.

Šai pašai tiesību normai, lasot to kopā ar minētajiem Hartas pantiem, pretrunā ir arī tāds valsts tiesiskais regulējums, ar ko reglamentē informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu aizsardzību un drošību, it īpaši kompetento valsts iestāžu piekļuvi saglabātajiem datiem, saistībā ar noziedzības apkarošanu neierobežojot šo piekļuvi vienīgi ar smagās noziedzības apkarošanas mērķiem, nepakļaujot šo piekļuvi iepriekšējai tiesas vai neatkarīgas valsts iestādes kontrolei un neprasot, lai konkrētie dati netiktu izpausti ārpus Savienības teritorijas (118.–122. un 125. punkts un rezolutīvās daļas 2) punkts).

Savukārt Tiesa atzina, ka Direktīvas 2002/58/EK 15. panta 1. punktam nav pretrunā tāds tiesiskais regulējums, ar ko preventīvi atļauts saglabāt iepriekš definētu informāciju par šāda veida datiem smagu noziegumu apkarošanas nolūkā ar nosacījumu, ka datu saglabāšana attiecībā uz saglabājamo datu kategorijām, iepriekš identificētiem saziņas līdzekļiem, attiecīgajām personām, kā arī noteikto saglabāšanas ilgumu aptver tikai absolūti nepieciešamo. Lai izpildītu šīs prasības, valsts tiesiskajā regulējumā, pirmkārt, ir jāparedz skaidri un precīzi noteikumi, kuri ļautu datus efektīvi aizsargāt pret ļaunprātīgas izmantošanas risku. Tajā it īpaši ir jānorāda, kādos apstākļos un saskaņā ar kādiem nosacījumiem datu saglabāšanas pasākums var preventīvi tikt veikts, tādējādi nodrošinot, ka šāds pasākums tiek ierobežots ar absolūti nepieciešamo. Otrkārt, attiecībā uz materiālajiem nosacījumiem, kuriem ir jāatbilst valsts tiesiskajam regulējumam, lai nodrošinātu, ka tas ir ierobežots ar absolūti nepieciešamo, datu saglabāšanai ir vienmēr jāatbilst objektīviem kritērijiem, ar kuriem konstatē saikni starp saglabājamiem datiem un sasniedzamo mērķi. It īpaši, šādiem nosacījumiem praktiski ir jābūt tādiem, kas faktiski ierobežo pasākuma apmēru un secīgi arī attiecīgo personu loku. Attiecībā uz šādu ierobežošanu valsts tiesiskajam regulējumam ir jābūt balstītam uz objektīviem apstākļiem, kas ļauj definēt to personu loku, kuru datiem var būt kaut vai netieša saikne ar smagiem noziegumiem, vienā vai otrā veidā dot ieguldījumu smagu noziegumu apkarošanā vai novērst būtisku apdraudējumu sabiedrības drošībai (108.–111. punkts).

II. Personas datu apstrāde Direktīvas 95/46/EK izpratnē

1. Personas datu apstrāde, kas neietilpst Direktīvas 95/46/EK piemērošanas jomā

2006. gada 30. maija spriedums (virspalāta) Parlaments/Padome (C-317/04 un C-318/04, EU:C:2006:346)

Pēc 2001. gada 11. septembra teroristu uzbrukumiem Amerikas Savienotās Valstis pieņēma tiesību aktu, ar kuru paredz, ka gaisa pārvadājumu uzņēmumiem, kas nodrošina lidojumus uz Amerikas Savienotajām Valstīm, no tām vai pāri to teritorijai, ir pienākums ASV iestādēm dot elektronisku pieeju datiem, kuri ir ietverti to rezervēšanas un izlidošanas kontroles sistēmās, ko sauc par Passenger Name Records (PNR).

Uzskatot, ka šie noteikumi varētu būt pretrunā ES tiesību aktiem un dalībvalstu tiesību aktiem datu aizsardzības jomā, Komisija uzsāka sarunas ar ASV iestādēm. Šo sarunu rezultātā Komisija 2004. gada 14. maijā pieņēma Lēmumu 2004/535/EK¹⁵, kurā konstatēts, ka Amerikas Savienoto Valstu Muitas un robežapsardzes birojs (United States Bureau of Customs and Border Protection, turpmāk tekstā – “CBP”) nodrošina atbilstošu aizsardzību PNR iekļautajiem datiem, kas nosūtīti no Kopienas (turpmāk tekstā – “lēmums par atbilstību”). Pēc tam Padome 2004. gada 17. maijā pieņēma Lēmumu 2004/496/EK¹⁶, ar ko

¹⁵ Komisijas Lēmums 2004/535/EK (2004. gada 14. maijs) par pietiekamu aizsardzību *Passenger Name Record* iekļautajiem lidmašīnu pasažieru personas datiem, kas nosūtīti Amerikas Savienoto Valstu Muitas un robežapsardzes birojam (OV L 235, 6.7.2004., 11. lpp.).

¹⁶ Padomes Lēmums 2004/496/EK (2004. gada 17. maijs) par nolīguma noslēgšanu starp Eiropas Kopienu un Amerikas Savienotajām Valstīm attiecībā uz personas datu apstrādi un pārsūtīšanu, ko aviopārvadātāji veic ASV Nacionālās drošības ministrijas Muitas un robežsardzes departamentam (OV L 183, 20.5.2004., 83. lpp., un labojums OV L 255, 30.9.2005., 168. lpp.).

apstiprina nolīguma noslēgšanu starp Eiropas Kopienu un Amerikas Savienotajām Valstīm attiecībā uz PNR datu apstrādi un pārsūtīšanu CBP, ko veic Kopienas dalībvalstu teritorijā reģistrētie aviopārvadātāji.

Eiropas Parlaments lūdza Tiesu atcelt divus iepriekš minētos lēmumus, apgalvojot it īpaši, ka lēmums par atbilstību tika pieņemts ultra vires, ka EKL 95. pants (tagad LESD 114. pants) nav bijis atbilstošs juridiskais pamats lēmumam, ar ko apstiprina nolīguma noslēgšanu, un ka abos gadījumos ir pārkāptas pamattiesības.

Attiecībā uz lēmumu par atbilstību Tiesa vispirms pārbaudīja, vai Komisija varēja likumīgi pieņemt lēmumu, balstoties uz Direktīvu 95/46/EK. Šajā situācijā tā konstatēja, ka no lēmuma par atbilstību izriet, ka PNR datu nosūtīšana CBP ir uzskatāma par apstrādi, kuras mērķis ir sabiedriskā drošība un valsts pasākumi krimināltiesību jomā. Saskaņā ar Tiesas viedokli, lai gan aviosabiedrības sākumā apkopo PNR datus tādu pasākumu ietvaros, kuri paredzēti Savienības tiesībās, proti, lidmašīnas biļešu pārdošanai, kas dod tiesības uz pakalpojumu sniegšanu, tomēr datu apstrādei, kura paredzēta lēmumā par atbilstību, ir pavisam cits raksturs. Šis lēmums par atbilstību neattiecas uz datu apstrādi, kas ir nepieciešama pakalpojumu sniegšanai, bet gan uz datu apstrādi, kas ir nepieciešama, lai nodrošinātu sabiedrisko drošību, un represīvos nolūkos (56. un 57. punkts).

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka tas, ka privātie uzņēmēji ir apkopējuši PNR datus komercdarbības nolūkā un organizē to pārsūtīšanu uz trešajām valstīm, nav pretrunā tam, ka šāda pārsūtīšana tiek uzskatīta par datu apstrādi, kas neietilpst direktīvas piemērošanas jomā. Šī pārsūtīšana ietilpst valsts varas noteiktajos ietvaros un attiecas uz sabiedrisko drošību. Tāpēc Tiesa secināja, ka lēmums par atbilstību neietilpst direktīvas piemērošanas jomā, jo tas attiecas uz personas datu apstrādi, kas no tās ir izslēgta. Līdz ar to Tiesa lēmumu par atbilstību atcēla (58. un 59. punkts).

Attiecībā uz Padomes lēmumu Tiesa konstatēja, ka EKL 95. pants, lasot to kopā ar Direktīvas 95/46/EK 25. pantu, nevar radīt Kopienas kompetenci noslēgt minēto nolīgumu ar ASV. Šis nolīgums attiecas uz tādu pašu datu pārsūtīšanu kā lēmumā par atbilstību, un tādējādi – uz datu apstrādi, kas ir izslēgta no direktīvas piemērošanas jomas. Tādēļ Tiesa atcēla Padomes lēmumu, ar ko tika apstiprināta nolīguma noslēgšana (67.–69. punkts).

2014. gada 11. decembra spriedums Ryneš (C-212/13, EU:C:2014:2428)

Reaģējot uz vairākkārtējiem uzbrukumiem, F. Ryneš savai mājai uzstādīja novērošanas kameru. Pēc atkārtota uzbrukuma viņa mājai ar kameras ieraksta palīdzību tika identificēti divi aizdomās turētie, pret kuriem tika uzsākti kriminālprocesi. Tā kā viens no aizdomās turētajiem apstrīdēja videonovērošanas kameras ierakstīto datu apstrādes likumību Čehijas Republikas Personas datu aizsardzības biroja, šis birojs konstatēja, ka F. Ryneš ir pārkāpis noteikumus par personas datu aizsardzību, un uzlika viņam naudas sodu.

Tā kā Městský soud v Praze (Prāgas pilsētas tiesa, Čehijas Republika) lēmumu, ar ko tika atstāts spēkā Biroja lēmums, F. Ryneš pārsūdzēja Nejvyšší správní soud (Augstākā administratīvā tiesa), šī tiesa uzdeva Tiesai jautājumu, vai F. Ryneš veiktais videonovērošanas ieraksts ar nolūku aizsargāt savu dzīvību, veselību un īpašumu ir uzskatāms par datu apstrādi, uz kuru neattiecas Direktīva 95/46/EK tādēļ, ka šo ierakstu veikusi fiziska persona tikai un vienīgi personiskām vai sadzīvīskām vajadzībām minētās direktīvas 3. panta 2. punkta otrā ievilkuma izpratnē.

Tiesa nosprieda, ka tādas kameras sistēmas izmantošana, ar kuru tiek veikts personu vizuālais ieraksts, kas tiek uzglabāts cirkulējošā ieraksta iekārtā, proti, cietajā diskā, un kuru fiziska persona ir uzstādījusi pie savas ģimenes mājas ar mērķi aizsargāt mājas īpašnieku īpašumu, veselību un dzīvību, bet ar šo sistēmu tiek uzraudzīta arī publiskā telpa, nav datu apstrāde tikai un vienīgi personiskām vai sadzīvīskām vajadzībām (35. punkts un rezolutīvā daļa).

Šajā ziņā tā atgādināja, ka Hartas 7. pantā garantēto pamattiesību uz privātās dzīves neaizskaramību aizsardzības pamatā ir prasība, lai atkāpes no personas datu aizsardzības un tās ierobežojumi tiktu īstenoti absolūti nepieciešamā ietvaros. Ciktāl Direktīvas 95/46/EK tiesību normas, tā kā tajās ir reglamentēta personas datu apstrāde, kas var kaitēt pamatbrīvībām un it īpaši tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, noteikti ir jāinterpretē, ievērojot pamattiesības, kuras ir ierakstītas minētajā hartā, šīs direktīvas 3. panta 2. punkta otrajā ievilkumā paredzētā atkāpe ir jāinterpretē šauri (27.–29. punkts). Turklāt pats šīs tiesību normas formulējums izslēdz no Direktīvas 95/46/EK piemērošanas jomas datu apstrādi “tikai un vienīgi” personiskām vai sadzīviskām vajadzībām. Tomēr, ciktāl videonovērošana kaut vai daļēji aptver publisko telpu un tādēļ ir vērsta ārpus personas, kura ar šo līdzekli veic datu apstrādi, privātās sfēras, to nevar uzskatīt par darbību tikai un vienīgi “personiskām vai sadzīviskām vajadzībām” minētās tiesību normas izpratnē (30., 31. un 33. punkts).

2. “Personas datu” jēdziens

*2016. gada 19. oktobra spriedums Breyer (C-582/14, EU:C:2016:779)*¹⁷

P. Breyer Vācijas civiltiesās cēla prasību par to, lai Vācijas Federatīvajai Republikai tiktu aizliegts pēc katras Vācijas federālo dienestu interneta vietņu aplūkošanas saglabāt vai likt trešajām personām saglabāt nodotos informātikas datus. Lai novērstu uzbrukumus un darītu iespējamu krimināltiesiskas vajāšanas uzsākšanu pret “uzbrucējiem”, Vācijas federālo dienestu tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzējs ierakstīja datus, kas satur “dinamisko” IP adresi – IP adresi, kas mainās līdz ar katru jaunu pievienošanos internetam, – kā arī vietnes aplūkošanas datumu un laiku. Atšķirībā no statiskajām IP adresēm, dinamiskās IP adreses a priori nedod iespēju, izmantojot sabiedrībai pieejamas datnes, noteikt saikni starp konkrētu datoru un interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēja izmantotu fizisku pieslēgumu tīklam. Tikai ierakstītie dati paši par sevi tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzējam nedod iespēju identificēt lietotāju. Savukārt interneta piekļuves pakalpojumu sniedzējam ir papildu informācija, kura, ja tā tiktu kombinēta ar šo IP adresi, ļautu identificēt minēto lietotāju.

Šajā saistībā Bundesgerichtshof (Federālā augstākā tiesa, Vācija), kurā tika iesniegta sūdzība “Revision” kārtībā, uzdeva Tiesai jautājumu, vai IP adrese, ko tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzējs ieraksta saistībā ar piekļuvi tā interneta vietnei, attiecībā uz to ir uzskatāma par personas datiem.

Tiesa vispirms norādīja, ka, lai datus varētu kvalificēt kā “personas datus” Direktīvas 95/46/EK 2. panta a) punkta izpratnē, netiek prasīts, lai visa informācija, kas ļauj identificēt attiecīgo personu, atrastos tikai vienas personas rīcībā. Tādējādi ar to, ka papildu informācija, kas ir vajadzīga, lai identificētu interneta vietnes lietotāju, ir nevis tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzēja, bet šī lietotāja interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēja rīcībā, nevar izslēgt, ka tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzēja ierakstītās dinamiskās IP adreses attiecībā uz to ir personas dati Direktīvas 95/46/EK 2. panta a) punkta izpratnē (43. un 44. punkts).

Tādējādi Tiesa konstatēja, ka dinamiskā IP adrese, ko tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzējs ieraksta saistībā ar personas piekļuvi šī pakalpojumu sniedzēja publiskai lietošanai paredzētai interneta vietnei, attiecībā uz minēto pakalpojumu sniedzēju ir uzskatāma par personas datiem Direktīvas 95/46/EK 2. panta a) punkta izpratnē, ja tā rīcībā ir tiesiski līdzekļi, kas tam ļauj likt identificēt attiecīgo personu, izmantojot šīs personas interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēja rīcībā esošo papildu informāciju par šo personu (49. punkts un rezolutīvās daļas 1) punkts).

¹⁷ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2016. gada ziņojumā, 61. lpp.

2017. gada 20. decembra spriedums Nowak (C-434/16, ECLI:EU:C:2017:582)

P. Nowak, grāmatvedības praktikantam, neizdevās nokārtot Īrijas Zvērinātu grāmatvežu institūta rīkotu eksāmenu. Viņš iesniedza pieteikumu nodrošināt piekļuvi saskaņā ar Datu aizsardzības likuma 4. pantu visiem personas datiem, kas attiecībā uz viņu atradās Zvērinātu grāmatvežu institūta rīcībā. Institūts nosūtīja P. Nowak dažus dokumentus, taču atteicās izsniegt viņa pārbaudes darba kopiju, kā pamatojumu minot, ka pārbaudes darbā neesot ietverti ar viņu saistīti "personas dati" Datu aizsardzības likuma izpratnē.

Kad Datu aizsardzības uzraudzītājs to pašu iemeslu dēļ arī nesniedza pozitīvu atbildi uz viņa pieteikumu par piekļuvi, P. Nowak vērsās valsts tiesās. Supreme Court (Augstākā tiesa, Īrija), kurā P. Nowak iesniedza pārsūdzību, vērsās Tiesā ar jautājumu, vai Direktīvas 95/46/EK 2. panta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkotie rakstiskās atbildes, kuras eksaminējamā persona sniedz profesionāla kvalifikācijas eksāmena laikā, un iespējamās eksaminētāju piezīmes par šo pārbaudījumu, ir eksaminējamās personas dati šīs tiesību normas izpratnē.

Pirmkārt, Tiesa norādīja, ka, lai datus varētu uzskatīt par "personas datiem" Direktīvas 95/46/EK 2. panta a) punkta izpratnē, netiek prasīts, lai visa informācija, kas ļauj identificēt attiecīgo personu, atrastos tikai vienas personas rīcībā. Turklāt gadījumā, ja pārbaudījuma atbilžu vērtēšanas laikā eksaminētājam nav zināma eksaminējamās personas identitāte, iestādes, kas rīko šos pārbaudījumus, – šajā gadījumā Zvērinātu grāmatvežu institūta – rīcībā savukārt ir visa nepieciešamā informācija, lai bez jebkādam grūtībām vai šaubām identificētu šo eksaminējamo personu pēc tās reģistrācijas numura, kas ir norādīts uz pārbaudījuma darba vai vāka titullapas, un tādējādi attiecinātu atbildes uz šo personu.

Otrkārt, Tiesa konstatēja, ka eksaminējamās personas sniegtās rakstiskās atbildes profesionālās kvalifikācijas eksāmena laikā ir informācija, kas uz to attiecas. Proti, šo atbilžu saturs atspoguļo eksaminējamās personas zināšanu līmeni un kompetenci minētajā jomā, kā arī attiecīgā gadījumā tās domāšanas procesu, spriestspēju un kritisko domāšanu. Turklāt minēto atbilžu apkopošanas mērķis ir novērtēt eksaminējamās personas profesionālās zināšanas un piemērotību veicamajam amatam. Papildus tam šīs informācijas izmantošana, kas it īpaši atspoguļo attiecīgās eksaminējamās personas veiksmīgus vai neveiksmīgus pārbaudījuma rezultātus, var ietekmēt personas tiesības un intereses, jo tā var noteikt vai ietekmēt, piemēram, personas iespējas strādāt vēlamajā profesijā vai amatā. Konstatējumu, ka eksaminējamās personas sniegtās rakstiskās atbildes profesionālās kvalifikācijas eksāmenā ir informācija, kas attiecas uz šo personu tās satura, mērķa un ietekmes dēļ, var attiecināt arī uz pārbaudījumu, kurā ir iespēja izmantot konkrētus materiālus.

Treškārt, runājot par eksaminētāja piezīmēm par eksaminējamās personas sniegtajām atbildēm, Tiesa uzskatīja, ka tās tāpat kā personas pārbaudījuma darbā sniegtās atbildes ir informācija par šo eksaminējamo personu, jo tās atspoguļo eksaminētāja viedokli vai vērtējumu par šīs personas individuālu sniegumu pārbaudījuma laikā un it īpaši par tās zināšanām un kompetenci attiecīgajā jomā. Turklāt šo piezīmju konkrētais mērķis ir dokumentēt eksaminētāja vērtējumu par eksaminējamās personas sniegumu, un tām, iespējams, varētu būt ietekme attiecībā uz šo personu.

Ceturtkārt, Tiesa nosprieda, ka rakstiskās atbildes, ko eksaminējamā persona sniegusi profesionālās kvalifikācijas eksāmenā, un jebkādas eksaminētāja piezīmes par tām var tikt novērtētas precizitātes un vajadzības tās saglabāt ziņā Direktīvas 95/46/EK 6. panta 1. punkta d) un e) apakšpunkta izpratnē un tās var tikt labotas vai dzēstas šīs direktīvas 12. panta b) punkta izpratnē. Tas, ka eksaminējamajai personai tiek dotas tiesības piekļūt šīm atbildēm un piezīmēm saskaņā ar šīs direktīvas 12. panta a) punktu, atbilst minētās direktīvas mērķim garantēt, ka ar šo eksaminējamo personu saistīto datu apstrādes ziņā šīs personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību tiek aizsargātas neatkarīgi no tā, vai šai eksaminējamajai personai šādas piekļuves tiesības ir vai nav arīdzan saskaņā ar eksāmena procedūrai piemērojamo valsts tiesisko regulējumu. Tomēr Tiesa uzsvēra, ka tiesības uz piekļuvi datiem un to

labošanu saskaņā ar Direktīvas 95/46/EK 12. panta a) un b) punktu neattiecas uz eksāmena jautājumiem, kuri paši par sevi nav uzskatāmi par eksaminējamās personas datiem.

Ņemot vērā šos elementus, Tiesa secināja, ka tādos apstākļos kā pamatlietā eksaminējamās personas profesionālās kvalifikācijas eksāmenā sniegtās rakstiskās atbildes un iespējamās eksaminētāja piezīmes par šīm atbildēm ir personas dati Direktīvas 95/46/EK 2. panta a) punkta izpratnē.

3. Jēdziens "personas datu apstrāde"

2003. gada 6. novembra spriedums (plēnums) Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596)

B. Lindqvist, brīvprātīgā darbiniece protestantu baznīcas draudzē Zviedrijā, no sava personīgā datora izveidoja interneta vietnes, kurās publicēja personas datus par vairākiem cilvēkiem, kas tāpat kā viņa brīvprātīgi strādāja minētajā draudzē. B. Lindqvist tika piespriests samaksāt naudas sodu, jo viņa bija veikusi automātisku personas datu apstrādi, pirms tam neiesniedzot rakstveida paziņojumu Zviedrijas Datainspektion (valsts iestāde elektroniski pārraidītu datu aizsardzībai), bez atļaujas šos personas datus pārsūtījusi uz trešajām valstīm un veikusi sensitīvu personas datu apstrādi.

Tā kā B. Lindqvist pret šo lēmumu iesniedza apelācijas sūdzību Göta hovrätt (Jetas apelācijas tiesa, Zviedrija), šī tiesa uzdeva Tiesai prejudiciālus jautājumus, lai noskaidrotu, vai B. Lindqvist ir veikusi "personas datu apstrādi pilnībā vai daļēji ar automatizētiem līdzekļiem" Direktīvas 95/46/EK izpratnē.

Tiesa konstatēja, ka darbība, kuras ietvaros interneta mājas lapā tiek norādītas vairākas personas un tās identificētas, vai nu norādot viņu uzvārdu, vai citā veidā, piemēram, norādot viņu tālruna numuru vai informāciju par viņu darba apstākļiem un vaļaspriekiem, ir uzskatāma par "personas datu apstrādi pilnībā vai daļēji ar automatizētiem līdzekļiem" šīs direktīvas izpratnē (27. punkts un rezolūtivās daļas 1) punkts). Uz šādu personas datu apstrādi, kas veikta brīvprātīgu vai reliģiska rakstura darbību īstenošanas nolūkā, neattiecas neviens no izņēmumiem no direktīvas piemērošanas jomas, jo tā neietilpst ne tādu darbību kategorijā, kuras attiecas uz sabiedrisko drošību, ne arī tādu darbību kategorijā, kas veiktas tikai un vienīgi personiskām vai sadzīviskām vajadzībām un līdz ar to neietilpst direktīvas piemērošanas jomā (38. un 43.–48. punkts un rezolūtivās daļas 2) punkts).

2014. gada 13. maija spriedums (virspalāta) Google Spain un Google (C-131/12, EU:C:2014:317)

2010. gadā kāds Spānijas valstspiederīgais iesniedza Agencia Española de Protección de Datos (Spānijas Datu aizsardzības aģentūra, turpmāk tekstā – "AEPD") sūdzību pret La Vanguardia Ediciones SL, kas ir Spānijā plaši pazīstama dienas laikraksta redakcija, kā arī pret Google Spain un Google. Šī persona apgalvoja, ka, ja interneta lietotāji ievada viņa vārdu Google grupas meklētājprogrammā, rezultātu sarakstā parādās saites uz divām dienas laikraksta La Vanguardia lappusēm, kas datētas ar 1998. gadu, sakarā ar nekustamas mantas izsoli saistībā ar apķīlāšanu šīs personas parādu dēļ. Ar savu sūdzību minētā persona lūdza, pirmkārt, lai La Vanguardia tiktu uzdots vai nu dzēst, vai izmainīt šīs lapas, vai arī izmantot noteiktus rīkus, ko sniedz interneta meklētājprogrammas, šo datu aizsargāšanai. Otrkārt, tā lūdza, lai vai nu Google Spain, vai Google tiktu uzdots dzēst vai aizklāt viņa personas datus, lai tie vairs neparādītos meklēšanas rezultātos un vairs nebūtu La Vanguardia saitēs.

AEPD sūdzību noraidīja, ciktāl tā attiecās uz La Vanguardia, uzskatot, ka tās veiktā attiecīgās informācijas publicēšana bija tiesiski pamatota, taču šī pati sūdzība tika apmierināta, ciktāl tā tika vērsta pret Google Spain un Google, un šiem abiem uzņēmumiem tika likts izdzēst no sava indeksa attiecīgos personas datus un liegt turpmāku piekļuvi šiem datiem. Tā kā minētie uzņēmumi iesniedza divas

apelācijas sūdzības Audiencia Nacional (Valsts tiesa, Spānija), lai panāktu AEPD lēmuma atcelšanu, Spānijas tiesa vērsās Tiesā ar vairākiem prejudiciāliem jautājumiem.

Tādējādi Tiesai bija iespēja precizēt jēdzienu "personas datu apstrāde" internetā, ņemot vērā Direktīvu 95/46/EK.

Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka meklētājprogrammas darbība, kura izpaužas kā publicētās vai trešo personu internetā ievietotās informācijas atrašana, to automātiski indeksējot, to īslaicīgi uzglabājot un visbeidzot to nododot interneta lietotāju rīcībā noteiktā svarīguma secībā, ir jākvalificē kā personas datu apstrāde, ja šī informācija ietver personas datus (rezolutīvās daļas 1) punkts). Turklāt Tiesa atgādināja, ka direktīvā norādītās darbības ir jākvalificē kā šāda apstrāde arī gadījumā, ja tās attiecas vienīgi uz tādu informāciju kā mēdijos jau publicētā. Vispārēja atkāpe no direktīvas piemērošanas šajā gadījumā lielā mērā padarītu šo direktīvu bezjēdzīgu (29. un 30. punkts).

4. Nosacījumi, kas reglamentē personas datu apstrādes likumību, ņemot vērā Direktīvas 95/46/EK 7. pantu

2008. gada 16. decembra spriedums (virspalāta) Huber (C-524/06, EU:C:2008:724)¹⁸

Federālā migrācijas un bēgļu pārvalde (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, Vācija) nodrošina ārvalstnieku centrālā reģistra pārvaldību, kurā ir apkopoti zināmi personas dati par ārvalstniekiem, kas uzturas Vācijas teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus. Reģistrs tiek izmantots statistikas mērķiem un gadījumos, kad drošības dienesti, policija un tiesu iestādes īsteno savu kompetenci ar kriminālām vai valsts drošību apdraudošām darbībām saistītas vajāšanas vai izmeklēšanas jomā.

H. Huber, Austrijas valstspiederīgais, Vācijā ieradās 1996. gadā, lai tur strādātu par pašnodarbinātu apdrošināšanas aģentu. H. Huber, uzskatīdams, ka tiek diskriminēts saistībā ar minētajā reģistrā ietvertu datu apstrādi, it īpaši tāpēc, ka šādas datubāzes par Vācijas pilsoņiem nav, lūdza šos datus dzēst.

Šajā situācijā Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (Ziemeļreinas-Vestfālenes Augstākā administratīvā tiesa, Vācija), kurā tika iesniegta sūdzība, uzdeva Tiesai jautājumu par minētajā reģistrā veiktās personas datu apstrādes saderību ar Savienības tiesībām.

Tiesa vispirms atgādināja, ka Savienības pilsoņa uzturēšanās tiesības tādas dalībvalsts teritorijā, kuras valstspiederīgais viņš nav, nav beznosacījuma, un šīm tiesībām var tikt noteikti ierobežojumi. Līdz ar to šāda reģistra izmantošana, lai palīdzētu iestādēm, kurām ir uzticēts piemērot uzturēšanās tiesības nosakošu tiesisko regulējumu, principā ir leģitīma un, ņemot vērā tās raksturu, saderīga ar EKL 12. panta 1. punktā (tagad LESD 18. panta pirmā daļa) ietvertu aizliegumu diskriminēt valstspiederības dēļ. Tomēr šādā reģistrā var iekļaut tikai tādu informāciju, kas ir vajadzīga šim mērķim direktīvas par personas datu aizsardzību izpratnē (54., 58. un 59. punkts).

Runājot par apstrādes vajadzības jēdzienu Direktīvas 95/46/EK 7. panta e) punkta izpratnē, Tiesa vispirms atgādināja, ka tas ir autonomas Savienības tiesību jēdziens, kas ir jāinterpretē tā, lai tas pilnībā atbilstu šīs Direktīvas 95/46/EK mērķim, kas ir noteikts tās 1. panta 1. punktā. Turpinājumā tā konstatēja, ka personas datu apstrādes sistēma atbilst Savienības tiesībām, ja tajā iekļauti tikai tādi dati, kas ir vajadzīgi, lai minētās iestādes varētu piemērot šo regulējumu, un ja tās centralizētais raksturs veicina šī regulējuma efektīvāku piemērošanu attiecībā uz tādu Savienības pilsoņu, kas nav šīs dalībvalsts valstspiederīgie, uzturēšanās tiesībām.

¹⁸ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2008. gada ziņojumā, 45. lpp.

Katrā ziņā nevar uzskatīt par vajadzīgu Direktīvas 95/46/EK 7. panta e) punkta izpratnē identificētu personas datu glabāšanu un apstrādi šādā reģistrā statistikas mērķiem (52., 66. un 68. punkts).

Turklāt attiecībā uz jautājumu par reģistrā iekļauto datu izmantošanu cīņai pret noziedzību Tiesa īpaši uzsvēra, ka šis mērķis ir vērsts uz izdarīto noziegumu un kriminālpārkāpumu izmeklēšanu neatkarīgi no to izdarītāju valstspiederības. Tāpēc cīņas pret noziedzību aspektā dalībvalstij savu valstspiederīgo situācija neatšķiras no to Savienības pilsoņu situācijas, kas nav šīs dalībvalsts valstspiederīgie un dzīvo tās teritorijā. Tāpēc atšķirīga attieksme pret šiem valstspiederīgajiem un šiem Savienības pilsoņiem, ko rada sistemātiska tikai to Savienības pilsoņu, kas nav attiecīgās dalībvalsts valstspiederīgie, personas datu apstrāde, lai cīnītos pret noziedzību, ir EKL 12. panta 1. punktā aizliegta diskriminācija (78.–80. punkts).

2011. gada 24. novembra spriedums ASNEF un FECEMD (C-468/10 un C-469/10, EU:C:2011:777)

Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (ASNEF), no vienas puses, un Federación de Comercio Electrónico y Marketing Directo (FECEMD), no otras puses, iesniedza Tribunal Supremo [Augstākajā tiesā] (Spānija) administratīvu prasību par vairākiem pantiem Karaļa dekrētā 1720/2007, ar ko īstenoja Pamatlikumu 15/1999, ar ko Spānijas tiesībās tika transponēta Direktīva 95/46/EK.

It īpaši ASNEF un FECEMD uzskata, ka Spānijas tiesībās, lai atļautu personas datu apstrādi bez attiecīgā datu subjekta piekrišanas, ir pievienots nosacījums, kas nepastāv Direktīvā 95/46/EK, pieprasot, lai šie dati atrastos "publiski pieejamos avotos", kādi ir uzskaitīti Pamatlikuma 15/1999 3. panta j) punktā. Šajā ziņā tās apgalvoja, ka šis likums un Karaļa dekrēts 1720/2007 ierobežo Direktīvas 95/46/EK 7. panta f) punkta piemērojamību, kas personas datu apstrādi, kad nav saņemta datu subjekta piekrišana, pakļauj nosacījumam, ka apstrāde vajadzīga personas datu apstrādātāja vai trešo personu, kurām dati tiek atklāti, likumīgo interešu ievērošanai.

Šajā ziņā Tiesa vispirms norādīja, ka Direktīvas 95/46/EK 7. pantā ir sniegts izsmeļošs un ierobežojošs to situāciju saraksts, kurās var uzskatīt, ka ir notikusi likumīga personas datu apstrāde bez attiecīgā datu subjekta piekrišanas. Līdz ar to saskaņā ar minētās direktīvas 5. panta noteikumiem dalībvalstis drīkst noteikt tikai tos principus attiecībā uz personas datu apstrādes likumību, kas ir ietverti 7. pantā, un tās nedrīkst, nosakot papildu prasības, grozīt minētajā 7. pantā paredzēto principu piemērošanas jomu. Ar 5. pantu dalībvalstīm šīs direktīvas II sadaļas ietvaros un līdz ar to saskaņā ar tās 7. pantu tiek vienīgi ļauts precīzāk noteikt apstākļus, kādos personas datu apstrāde ir likumīga (30., 32. un 33. punkts).

It īpaši, lai veiktu nepieciešamo šajā lietā pretstatītu tiesību un interešu izvērtējumu atbilstoši minētās direktīvas 7. panta f) punktam, dalībvalstis var noteikt izvērtēšanas pamatprincipus. Tās var arī ņemt vērā to, ka minētās datu apstrādes izraisīta attiecīgās personas pamattiesību pārkāpuma smagums var atšķirties atkarībā no tā, vai attiecīgie dati jau ir vai vēl nav ietverti publiski pieejamos avotos (44. un 46. punkts).

Tomēr Tiesa uzskatīja, ka par precizējumu Direktīvas 95/46/EK 5. panta izpratnē vairs nav runas, ja ar valsts tiesisko regulējumu tiek izslēgta iespēja apstrādāt atsevišķas personu datu kategorijas, attiecībā uz šīm kategorijām noteikti paredzot rezultātu, kas tiks sasniegts, izvērtējot pretstatītas tiesības un intereses, nepieļaujot citāda rezultāta iespējamību, ņemot vērā konkrēta gadījuma īpašos apstākļus. Tādēļ Tiesa secināja, ka ar Direktīvas 95/46/EK 7. panta f) punktu netiek pieļauts, ka dalībvalsts kategoriski un vispārīgi izslēdz iespēju, ka atsevišķu kategoriju personas dati var tikt apstrādāti, neļaujot konkrētajā gadījumā izvērtēt attiecīgās pretstatītās tiesības un intereses (47. un 48. punkts).

2016. gada 19. oktobra spriedums Breyer (C-582/14, EU:C:2016:779)

Šajā spriedumā (skat. arī II.2. iedaļu "Personas datu jēdziens") Tiesa arī lēma par jautājumu, vai ar Direktīvas 95/46/EK 7. panta f) punktu netiek pieļauta valsts tiesību norma, atbilstoši kurai tiešsaistes plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzējs lietotāja personas datus bez viņa piekrišanas var iegūt un izmantot tikai tad, kad tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu tiešsaistes plašsaziņas līdzekļa konkrētu lietošanu attiecīgajam lietotājam un veiktu ar to saistītos norēķinus, un atbilstoši kurai mērķis nodrošināt vispārēju tiešsaistes plašsaziņas līdzekļa funkcionēšanas spēju nevar attaisnot datu izmantošanu pēc attiecīgā lietošanas procesa beigām.

Tiesa nosprieda, ka ar Direktīvas 95/46/EK 7. panta f) punktu netiek pieļauts aplūkojamais regulējums. Saskaņā ar šo noteikumu personas datu apstrāde šā noteikuma izpratnē ir likumīga, ja tā ir vajadzīga personas datu apstrādātāja vai trešo personu, kurām dati tiek atklāti, likumīgo interešu īstenošanai, izņemot, ja šīs intereses ignorē, ņemot vērā datu subjekta pamattiesību un brīvību intereses. Taču šajā lietā Vācijas regulējumā kategoriski un vispārīgi ir tikusi izslēgta iespēja apstrādāt atsevišķas personas datu kategorijas, neļaujot veikt konkrētajā gadījumā iesaistītu pretstatītu tiesību un interešu izsvēršanu. Tādējādi ar to nelikumīgi tika sašaurināta Direktīvas 95/46/EK 7. panta f) punktā paredzētā principa piemērošanas joma, izslēdzot iespēju veikt mērķa nodrošināt tiešsaistes plašsaziņas līdzekļa vietņu vispārēju funkcionēšanas spēju izsvēršanu saistībā ar šo lietotāju interesēm vai pamattiesībām un pamatbrīvībām (62.–64. punkts un rezolutīvās daļas 2) punkts).

2017. gada 4. maija spriedums Rīgas satiksme (C-13/16, EU:C:2017:336)

Šī lieta attiecas uz tiesvedību starp Latvijas Valsts policiju un SIA "Rīgas satiksme", kas ir sabiedrība, kura Rīgas pilsētā nodrošina trolejbusu satiksmi, saistībā ar lūgumu izpaust negadījuma izraisītāja personas datus. Šajā lietā ceļu satiksmes negadījuma laikā taksometra vadītājs bija apturējis taksometru brauktuves malā. Brīdī, kad šim taksometram garām brauca "Rīgas satiksmes" trolejbuss, aizmugurējā sēdekļī sēdošais pasažieris atvēra minētā taksometra durvis, kas aizķēra un bojāja trolejbusa korpusu. Lai celtu prasību civiltiesiskā kārtībā, "Rīgas satiksme" vērsās Valsts policijā, tostarp lūdzot izpaust personas, kas bija vainojama negadījumā, identitātes datus. Policija atteicās norādīt pasažiera personas kodu un dzīvesvietas adresi un nosūtīt negadījumā iesaistīto personu paskaidrojumu kopijas, pamatojoties uz to, ka ar administratīvā pārkāpuma lietu saistīto informāciju var saņemt tikai šīs lietas dalībnieki, un attiecībā uz personas kodu un dzīvesvietu ar Fizisko personu datu aizsardzības likumu ir aizliegts sniegt šādu informāciju par privātpersonām.

Šādos apstākļos Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (Latvija) nolēma uzdot Tiesai jautājumu, vai Direktīvas 95/46/EK 7. panta f) punktā ir paredzēts pienākums personas datus izpaust trešajai personai, lai tā civiltiesiskā kārtībā varētu celt prasību par zaudējumu atlīdzību tiesā saistībā ar kaitējumu, ko ir nodarījusi persona, uz kuru attiecas šo datu aizsardzība, un vai tas, ka šī persona ir nepilngadīga, var ietekmēt šīs tiesību normas interpretāciju.

Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 95/46/EK 7. panta f) punkts ir interpretējams tādējādi, ka tajā nav paredzēts pienākums izpaust personas datus trešajai personai, lai tā civiltiesiskā kārtībā varētu celt prasību tiesā par zaudējumu atlīdzību saistībā ar kaitējumu, ko ir nodarījusi persona, uz kuru attiecas šo datu aizsardzība. Tomēr minētajā direktīvā nav aizliegta šāda izpaušana gadījumā, ja tā tiek veikta, pamatojoties uz valsts tiesībām, ievērojot šajā tiesību normā paredzētos nosacījumus (27. un 34. punkts un rezolutīvā daļa).

Šajā saistībā Tiesa norādīja, ka ar nosacījumu, ka valsts tiesa šajā ziņā veic vajadzīgās pārbaudes, tādos apstākļos, kādi aplūkoti pamatlietā, nav pamatoti atteikties izpaust cietušajai personai personas datus, kas vajadzīgi, lai celtu prasību par zaudējumu atlīdzību pret kaitējumu nodarījušo personu vai, attiecīgā

gadījumā, pret personām, kuras īsteno vecāku varu, tādēļ, ka šī kaitējumu nodarījusī persona ir nepilngadīga (33. punkts).

2017. gada 27. septembra spriedums Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725)

Pamatlietā P. Puškár iesniedza prasību Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa) uzdot Finančné riaditeľstvo (Finanšu pārvalde), visiem tai pakļautajiem nodokļu birojiem un Kriminálny úrad finančnej správy (Noziedzīgu nodarījumu finanšu jomā apkarošanas birojs) neiekļaut viņa vārdu personu, ko Finanšu pārvalde uzskata par fiktīvām amatpersonām, sarakstā, kuru tā ir sagatavojusi saistībā ar nodokļu iekasēšanu un kura aktualizāciju nodrošina Finanšu pārvalde, kā arī Noziedzīgu nodarījumu finanšu jomā apkarošanas birojs (turpmāk tekstā – “strīdīgais saraksts”). Turklāt viņš lūdza svītrot jebkādas norādes uz viņu no šiem sarakstiem un no finanšu administrācijas informātikas sistēmas.

Šajos apstākļos Najvyšší súd uzdeva Tiesai jautājumu, vai tiesības uz privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un saziņas neaizskaramību, kas ir noteiktas Hartas 7. pantā, un tiesības uz personas datu aizsardzību, kas noteiktas tās 8. pantā, var tikt interpretētas tādējādi, ka dalībvalsts bez datu subjekta atļaujas nevar sagatavot personas datu sarakstus nodokļu iekasēšanas nolūkos, proti, ka personas datu ieguve valsts iestāžu rīcībā, lai cīnītos pret krāpšanu nodokļu jomā, pati par sevi ir riskanta.

Tiesa secināja, ka Direktīvas 95/46/EK 7. panta e) punkts neaizliedz personas datu apstrādi, ko dalībvalsts iestādes veic nodokļu iekasēšanas nolūkos un, lai cīnītos pret krāpšanu nodokļu jomā, un kas tiek veikta, izveidojot tādu personu sarakstu kā pamatlietā aplūkots, bez attiecīgo personu piekrišanas, ar nosacījumu, pirmkārt, ka šīm iestādēm ar valsts tiesību aktiem ir uzticēti sabiedrības interesēs realizējami uzdevumi šīs tiesību normas izpratnē, ka šī saraksta izveidošana un attiecīgo personu vārdu iekļaušana tajā ir patiešām piemērota un nepieciešama izvērīto mērķu sasniegšanai un ka pastāv pietiekamas norādes, lai prezumētu, ka attiecīgās personas šajā sarakstā ir iekļautas pamatoti, un, otrkārt, ka ir izpildīti visi Direktīvā 95/46/EK paredzētie personas datu apstrādes likumīguma nosacījumi (117. punkts un rezolutīvās daļas 3) punkts).

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka valsts tiesai arī jāpārbauda, vai strīdīgā saraksta izveidošana ir vajadzīga sabiedrības interesēs realizējama uzdevuma, par kuru ir runa pamatlietā, izpildei, ņemot vērā it īpaši strīdīgā saraksta izveides precīzu mērķi, juridiskās sekas, kādas rodas tajā ietvertajām personām, un šī saraksta publisko raksturu vai tāda neesamību. Turklāt, ņemot vērā samērīguma principu, valsts tiesai ir jāpārbauda, vai strīdīgā saraksta izveidošana un attiecīgo personu vārdu iekļaušana tajā ir piemērota, lai sasniegtu izvērītos mērķus, un vai nepastāv citi mazāk ierobežojoši līdzekļi šo mērķu sasniegšanai (111., 112. un 113. punkts).

Turklāt Tiesa konstatēja, ka tas, ka persona tiek iekļauta strīdīgajā sarakstā, var aizskart dažas no tās tiesībām. Iekļaušana šajā sarakstā var kaitēt tās reputācijai un ietekmēt tās attiecības ar nodokļu iestādēm. Tāpat šī iekļaušana var ietekmēt šīs personas nevainīguma prezumpciju, kas ir noteikta Hartas 48. panta 1. punktā, kā arī ar strīdīgajā sarakstā iekļautajām fiziskajām personām saistīto juridisko personu darbības brīvību, kas ir ietverta Hartas 16. pantā. Tādēļ šāda iejaukšanās var būt atbilstīga tikai tad, ja ir pietiekams iemesls aizdomām, ka attiecīgā persona fiktīvi ieņem vadošus amatus ar viņu saistītu juridisku personu uzņēmumos un tādējādi apdraud nodokļu iekasēšanu un cīņu pret krāpšanu nodokļu jomā (114. punkts).

Turklāt Tiesa uzskatīja, ka, ja pastāvētu iemesli ierobežot dažas no Direktīvas 95/46/EK 6. un 10.–12. pantā paredzētajām tiesībām, piemēram, attiecīgās personas tiesības uz informāciju, atbilstoši tās 13. pantam šādam ierobežojumam ir jābūt vajadzīgam, lai aizsargātu kādas šī 13. panta 1. punktā minētās intereses, piemēram, svarīgas ekonomiskās un finansiālās intereses, un ir jābūt balstītam uz tiesību aktiem (116. punkts).

III. Personas datu nosūtīšana uz trešajām valstīm

*2003. gada 6. novembra spriedums (plēnums) Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596)*¹⁹

Šajā lietā (skat. arī II.3. iedaļu "Personas datu apstrādes jēdziens") iesniedzējtiesa vēlējās it īpaši uzzināt, vai B. Lindqvist bija veikusi datu pārsūtīšanu uz trešajām valstīm minētās direktīvas izpratnē.

Tiesa nosprieda, ka "personas datu pārsūtīšana uz trešajām valstīm" Direktīvas 95/46/EK 25. panta izpratnē nepastāv, ja persona, kas atrodas dalībvalstī, interneta mājaslapā, kura tiek glabāta pie fiziskas vai juridiskas personas, kas uztur interneta vietni, no kuras var piekļūt mājaslapai un kura ir izveidota šajā pašā valstī vai citā dalībvalstī, ievieto personas datus, tos tādējādi padarot pieejamus ikvienai personai, kas ir pieslēgusies internetam, tostarp personām, kuras atrodas trešajās valstīs (71. punkts un rezolutīvās daļas 4) punkts).

Ņemot vērā, pirmkārt, interneta attīstības pakāpi Direktīvas 95/46/EK izstrādes laikā un, otrkārt, to, ka tās IV nodaļā, kur ir ietverts 25. pants, kura mērķis ir nodrošināt dalībvalstu kontroli par personas datu pārsūtīšanu trešajām valstīm un aizliegt šādu pārsūtīšanu, ja tās nenodrošina atbilstošu aizsardzības līmeni, nav paredzēti kritēriji par interneta lietošanu, nevar prezumēt, ka Kopienu likumdevējam būtu nolūks nākotnē iekļaut jēdzienā "datu pārsūtīšana uz trešajām valstīm" šādu datu ievietošanu interneta mājaslapā, pat ja tādējādi šie dati ir padarīti pieejami trešo valstu personām, kuru rīcībā ir tehniskie līdzekļi, lai tiem piekļūtu (63., 64. un 68. punkts).

*2015. gada 6. oktobra spriedums (virspalāta) Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650)*²⁰

M. Schrems, Austrijas valstspiederīgais un sociālā tīkla Facebook lietotājs, bija iesniedzis sūdzību Data Protection Commissioner (datu aizsardzības komisārs, Īrija) par to, ka Facebook Ireland savu lietotāju personas datus pārsūta uz Amerikas Savienotajām Valstīm un tos saglabā serveros, kas atrodas šajā valstī, kur tiek veikta šo datu apstrāde. Saskaņā ar M. Schrems viedokli ASV tiesības un prakse nenodrošina pienācīgu aizsardzības līmeni pret uzraudzību, ko veic valsts iestādes attiecībā uz šo valsti pārsūtītajiem datiem. Data Protection Commissioner atteicās izskatīt šo sūdzību, to pamatojot īpaši ar to, ka Komisija Lēmumā 2000/520/EK²¹ uzskatīja, ka tā dēvētās "drošības zonas" (angļu val. "safe harbour") shēmas²² ietvaros ASV pārsūtītajiem personas datiem tiek nodrošināts pienācīgs aizsardzības līmenis.

Šajā kontekstā High Court (Augstā tiesa, Īrija) lūdza Tiesu interpretēt Direktīvas 95/46/EK 25. panta 6. punktu, saskaņā ar kuru Komisija var atzīt, ka trešā valsts nodrošina pārsūtīto datu pienācīgu aizsardzības līmeni, kā arī būtībā uzdeva jautājumu par Lēmuma 2000/520/EK, kuru Komisija pieņēma, pamatojoties uz minēto Direktīvas 95/46/EK 25. panta 6. punktu, spēkā esamību.

Tiesa Komisijas lēmumu atzina par spēkā neesošu kopumā, uzsverot, pirmkārt, ka tā pieņemšanai bija nepieciešams Komisijas pienācīgi pamatots secinājums, ka attiecīgā trešā valsts faktiski nodrošina tādu pamattiesību aizsardzības līmeni, kas būtībā ir ekvivalents tam, kāds tiek garantēts Savienības tiesību sistēmā. Taču, tā kā Komisija savā Lēmumā 2000/520/EK to nav darījusi, šā lēmuma 1. pantā nav ievērotas Direktīvas 95/46/EK 25. panta 6. punktā, to lasot kopā ar Hartu, noteiktās prasības un tādēļ tas

¹⁹ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2003. gada ziņojumā, 67. lpp.

²⁰ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2015. gada ziņojumā, 53. lpp.

²¹ Komisijas Lēmums 2000/520/EK (2000. gada 26. jūlijs) atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 95/46/EK par pienācīgu aizsardzību, kas noteikta ar privātuma "drošības zonas" principiem un attiecīgajiem visbiežāk uzdotajiem jautājumiem, kurus izdevusi ASV Tirdzniecības ministrija (OV L 215, 25.8.2000., 7. lpp.).

²² "Drošības zonas" shēma ietver virkni principu attiecībā uz personas datu aizsardzību, kuriem ASV uzņēmumi var brīvprātīgi pietiekties.

nav spēkā. Šos "drošības zonas" principus piemēro tikai pašsertificētām ASV organizācijām, kas personas datus saņem no Savienības, neizvirzot prasību, lai ASV iestādes minētos principus ievērotu. Turklāt ar Lēmumu 2000/520/EK ir radīta iespēja iejaukties to personu pamattiesībās, kuru personas dati ir vai var tikt pārsūtīti no Savienības uz ASV, un tajā nav secinājuma par to, ka ASV ir spēkā valsts tiesību akti, kuru mērķis ir ierobežot iespējamo iejaukšanos šajās pamattiesībās, un nav runas par efektīvas tiesiskās aizsardzības pret šāda veida iejaukšanos esamību (82., 87.–89. un 96.–98. punkts un rezolutīvās daļas 2) punkts).

Turklāt Tiesa atzina par spēkā neesošu Lēmuma 2000/520/EK 3. pantu, ciktāl ar to valsts uzraudzības iestādēm tiek atņemtas kontroles pilnvaras, kas tām atbilstoši Direktīvas 95/46/EK 28. pantam ir piešķirtas gadījumā, kad persona izvirza apsvērumus, ar kuriem var tikt apšaubīts tāda Komisijas lēmuma saderīgums ar privātās dzīves neaizskaramības un personu pamatbrīvību un pamattiesību aizsardzību, kurā ir konstatēts, ka trešā valsts nodrošina pienācīgu aizsardzības līmeni (102.–104. punkts). Tiesa secināja, ka Lēmuma 2000/520/EK 1. un 3. panta spēkā neesamības rezultātā spēku zaudē arī lēmums kopumā (105. un 106. punkts).

Attiecībā uz neiespējamību pamatot šādu iejaukšanos Tiesa vispirms norādīja, ka Savienības tiesību aktā, kurā ir ietverta iejaukšanās Hartas 7. un 8. pantā garantētajās pamattiesībās, ir jāparedz skaidri un precīzi noteikumi, kas reglamentētu pasākuma apjomu un piemērošanu un noteiktu minimālās prasības tādējādi, lai personām, kuru personas dati ir tikuši skarti, būtu pietiekamas garantijas, kas ļautu to personas datus efektīvi aizsargāt pret ļaunprātīgas izmantošanas risku, kā arī pret jebkādu nelikumīgu piekļuvi šiem datiem un to nelikumīgu izmantošanu. Šādu garantiju nepieciešamība ir vēl jo svarīgāka tādēļ, ka personas dati tiek apstrādāti automātiski un pastāv ievērojams nelikumīgas piekļuves risks šiem datiem (91. punkts).

Turklāt un galvenokārt pamattiesību uz privātās dzīves neaizskaramību aizsardzībai Savienības līmenī pamatā ir prasība, lai atkāpes no personas datu aizsardzības un tās ierobežojumi tiktu īstenoti absolūti nepieciešamā ietvaros (92. punkts). Tādējādi līdz absolūti nepieciešamajam nav ierobežots tāds tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru vispārīgi tiek pieļauta visu to personu personas datu saglabāšana, kuru dati no Savienības ir pārsūtīti – nešķirojot, bez ierobežojumiem vai izņēmumiem saistībā ar mērķi, kam tie kalpo, vai neparedzot objektīvus kritērijus, kas valsts iestāžu piekļuvi datiem un to vēlāku izmantošanu ļauj ierobežot precīziem, strikti ierobežotiem un tādiem mērķiem, kas pamato iejaukšanos, ar kuru ir saistīta gan piekļuve šiem datiem, gan arī to izmantošana (93. punkts). It īpaši tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru valsts iestādēm vispārīgi tiek ļauts piekļūt elektronisko komunikāciju saturam, apdraud pamattiesību uz privātās dzīves neaizskaramību būtību. Tāpat tiesiskajā regulējumā, kurā indivīdiem nav paredzētas nekādas iespējas likt lietā tiesību aizsardzības līdzekļus, lai piekļūtu personas datiem, kas uz tiem attiecas, vai panākt šādu datu labošanu vai dzēšanu, nav ņemta vērā Hartas 47. pantā iedibināto pamattiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā būtība (94. un 95. punkts).

2017. gada 26. jūlija atzinums 1/15 (ES un Kanādas PDR nolīgums) (virspalāta) (EU:C:2017:592)

Tiesa 2017. gada 26. jūlijā pirmoreiz sprieda par starptautiska nolīguma projekta saderīgumu ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un it īpaši ar noteikumiem, kas saistīti ar privātās dzīves neaizskaramību, kā arī personas datu aizsardzību.

Eiropas Savienība un Kanāda vienojās par nolīgumu attiecībā uz pasažieru datu reģistra datu pārsūtīšanu un apstrādi (PDR nolīgums), kas tika parakstīts 2014. gadā. Kad Eiropas Savienības Padome aicināja Eiropas Parlamentu to apstiprināt, tas nolēma vērsties Tiesā ar jautājumu, vai paredzētais nolīgums ir saderīgs ar Savienības tiesībām.

Paredzētais nolīgums pieļauj sistemātisku un pastāvīgu visu aviopasažieru PDR datu pārsūtīšanu kādai Kanādas iestādei, lai tos izmantotu un saglabātu, kā arī iespējami pārsūtītu tālāk citām iestādēm un citām

trešajām valstīm, lai cīnītos pret terorismu un smagiem starptautiskiem noziegumiem. Šim nolūkam paredzētajā nolīgumā tostarp ir noteikta datu uzglabāšana piecus gadus un ir noteiktas īpašas prasības attiecībā uz drošību un PDR integritāti, piemēram, tūlītēja sensitīvu datu maskēšana, tāpat tajā ir paredzētas tiesības uz piekļuvi datiem, to labošanu un dzēšanu un iespēja izmantot tiesību aizsardzību administratīvā kārtībā vai tiesā.

Paredzētajā nolīgumā minētie PDR dati tostarp ietver ne tikai aviopasažiera vai aviopasažieru vārdus un uzvārdus, bet arī rezervācijai vajadzīgo informāciju, piemēram, paredzētā ceļojuma datumus un ceļojuma maršrutu, informāciju par biļetēm, personu grupas, kas ir reģistrētas ar vienu un to pašu rezervācijas numuru, informāciju par maksāšanas līdzekļiem vai rēķiniem, informāciju par bagāžu, kā arī vispārējas piezīmes par pasažieriem.

Atzinumā Tiesa nosprieda, ka PDR nolīgumu nevar noslēgt tā pašreizējā formā, jo daži tā noteikumi nav saderīgi ar Savienības atzītām pamattiesībām.

Tiesa vispirms konstatēja, ka gan PDR datu pārsūtīšana no Savienības Kanādas kompetentajai iestādei, gan Savienības un Kanādas nolīgumā noteiktā kārtība par nosacījumiem attiecībā uz šo datu uzglabāšanu, izmantošanu, kā arī to iespējamo vēlāku pārsūtīšanu citām Kanādas iestādēm, Eiropalam, Eurojust, dalībvalstu tiesu vai policijas iestādēm vai arī citu trešo valstu iestādēm ir iejaukšanās Hartas 7. pantā garantētajās tiesībās. Šīs darbības ir arī iejaukšanās Hartas 8. pantā garantētajās pamattiesībās uz personas datu aizsardzību, jo tās ietver personas datu apstrādi (125. un 126. punkts).

Turklāt tā uzsver, ka, lai arī daži PDR dati, aplūkoti atsevišķi, nešķiet esam tādi, kas varētu atklāt būtisku informāciju par attiecīgo personu privāto dzīvi, tas nemaina faktu, ka, aplūkoti kopā, minētie dati var atklāt tostarp pilnīgu ceļojuma maršrutu, ceļošanas paradumus, esošās attiecības starp divām vai vairākām personām, kā arī informāciju par aviopasažieru finansiālo stāvokli, viņu ēšanas paradumiem vai veselības stāvokli, un tie pat varētu sniegt par šiem pasažieriem sensitīvu informāciju, kas ir definēta paredzētajā nolīguma 2. panta e) punktā (informācija, kas atklāj rases vai etnisko izcelsmi, politiskos uzskatus, reliģisko pārliecību u.c.) (128. punkts).

Šajā ziņā Tiesa uzskatīja, ka, lai gan attiecīgā iejaukšanās varētu būt attaisnojama ar vēlmi sasniegt sabiedrības vispārējo interešu mērķi (lai nodrošinātu sabiedrisko drošību cīņā pret teroristu nodarījumiem un smagiem starptautiskiem noziegumiem), vairāki nolīguma noteikumi nav ierobežoti stingri nepieciešamajā apmērā un neparedz skaidrus un precīzus noteikumus.

It īpaši Tiesa norādīja, ka, ņemot vērā nediskriminācijas principam pretējas datu apstrādes risku, sensitīvu datu pārsūtīšanai uz Kanādu būtu vajadzīgs precīzs un īpaši stingrs pamatojums, kas balstīts uz citiem pamatiem, nevis sabiedrības drošības aizsardzību pret terorismu un smagiem starptautiskiem noziegumiem. Taču šajā gadījumā šāda pamatojuma nav. Tādējādi Tiesa secināja, ka nolīguma noteikumi par sensitīvu datu pārsūtīšanu uz Kanādu, kā arī šo datu apstrādi un uzglabāšanu nav saderīgi ar pamattiesībām (165. un 232. punkts).

Otrkārt, Tiesa uzskatīja, ka visu aviopasažieru PDR datu pastāvīga uzglabāšanu pēc viņu izceļošanas no Kanādas, kas ir atļauta nolīgumā, nav ierobežota stingri nepieciešamajā apmērā. Runājot par aviopasažieriem, saistībā ar kuriem terorisma vai smagu starptautisko noziegumu risks nav identificēts, kad viņi ieradušies Kanādā un līdz viņu izceļošanai no šīs valsts, nešķiet, ka pēc viņu izceļošanas būtu kāda saikne, kaut vai netieša, starp viņu PDR datiem un paredzētajā nolīgumā izvirzīto mērķi, kas pamatotu šo datu uzglabāšanu. Turpretī, ja tiek konstatētas objektīvas pazīmes, kas liecina, ka noteikti aviopasažieri pat pēc izceļošanas no Kanādas varētu radīt risku saistībā ar cīņu pret terorismu un smagiem starptautiskiem noziegumiem, ir pieļaujama viņu PDR datu uzglabāšana pēc viņu uzturēšanās Kanādā, pat piecu gadu periodā (205.–207. un 209. punkts).

Treškārt, Tiesa konstatēja, ka pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, kas ir garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pantā, nozīmē, ka attiecīgā persona var pārliecināties, ka tās personas dati ir apstrādāti pareizi un likumīgi. Lai varētu veikt vajadzīgās pārbaudes, šai personai ir jābūt tiesībām iepazīties ar datiem, kas uz to attiecas un kas tiek apstrādāti.

Šajā ziņā tā uzsvēra, ka paredzētajā nolīgumā ir svarīgi, lai aviopasažieri tiktu informēti par viņu PDR datu pārsūtīšanu uz attiecīgo trešo valsti un šo datu izmantošanu no brīža, kad šāda izpaušana nevar traucēt paredzētajā nolīgumā minēto valsts iestāžu veiktajai izmeklēšanai. Šāda informācija izrādās faktiski nepieciešama, lai aviopasažieriem dotu iespēju izmantot savas tiesības pieprasīt piekļuvi datiem, kas uz viņiem attiecas, un vajadzības gadījumā lūgt izdarīt tajos labojumus, kā arī izmantot tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā saskaņā ar Hartas 47. panta pirmo daļu.

Līdz ar to gadījumos, kad ir objektīvas pazīmes, kas pamato pasažieru datu izmantošanu, lai cīnītos pret terorismu un smagiem starptautiskiem noziegumiem, un tiek prasīta tiesas vai neatkarīgas administratīvas iestādes iepriekšēja atļauja, aviopasažieru individuāla informēšana ir nepieciešama. Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad aviopasažieru PDR dati tiek izpausti citām valsts iestādēm vai privātpersonām. Taču šādai informēšanai ir jānotiek tikai no brīža, kad tā nevar traucēt izmeklēšanai, kuru veic paredzētajā nolīgumā minētās valsts iestādes (219., 220., 223. un 224. punkts).

IV. Personas datu aizsardzība internetā

1. Tiesības iebilst pret personas datu apstrādi ("tiesības tikt aizmirstam")

2014. gada 13. maija spriedums (virspalāta) Google Spain un Google (C-131/12, EU:C:2014:317)

Šajā spriedumā (skat. arī iedaļu II.3. "Personas datu apstrādes jēdziens") Tiesa precizēja Direktīvā 95/46/EK paredzēto tiesību piekļūt internetā publicētiem personas datiem un tiesību iebilst pret šādu datu apstrādi apjomu.

Tādējādi, lemjot par jautājumu attiecībā uz interneta meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja atbildības apjomu, Tiesa būtībā nosprieda, ka, lai ievērotu piekļuves tiesības un tiesības iebilst pret personas datu apstrādi, kas ir garantētas Direktīvas 95/46/EK 12. panta b) punktā un 14. panta pirmās daļas a) punktā, un ja šajos pantos minētie nosacījumi ir izpildīti, tam konkrētos apstākļos ir jāizdzēš no rezultātu saraksta, kas ir parādīts pēc meklējuma veikšanas pēc personas vārda, saites uz tīmekļa lapām, kuras ir publicējušas trešās personas un kurās ir informācija saistībā ar šo personu. Tiesa precizēja, ka šāds pienākums var pastāvēt arī gadījumā, ja šis vārds vai šī informācija nav iepriekš vai vienlaicīgi tikusi izdzēsta no šīm tīmekļa lapām, attiecīgajā gadījumā, pat ja to publicēšana šajās lapās ir likumīga (88. punkts un rezolūīvās daļas 3) punkts).

Turklāt, atbildot uz jautājumu, vai direktīva ļauj datu subjektam lūgt, lai saites uz tīmekļa mājaslapām tiktu dzēstas no šāda rezultātu saraksta, pamatojoties uz viņa vēlēšanos, lai tajās ietvertā informācija par viņa personu pēc noteiktā laika "tiktu aizmirsta", Tiesa vispirms norādīja, ka pat sākotnēji likumīga pareizu datu apstrāde ar laiku var kļūt nesaderīga ar šo direktīvu, ja šie dati vairs nav nepieciešami saistībā ar mērķiem, kādēļ tie tikuši savākti vai apstrādāti. Tā it īpaši ir gadījumā, ja tie izrādās neadekvāti, neatbilstoši vai vairs neatbilstoši, vai pārmērīgi saistībā ar šiem mērķiem vai ar pagājušo laiku (93. punkts). Līdz ar to, ja pēc datu subjekta lūguma tiek konstatēts, ka šo saišu iekļaušana sarakstā pašreizējā stadijā ir nesaderīga ar direktīvu, tad informācija un saites, kas ir iekļautas šajā sarakstā, ir jāizdzēš (94. punkts). Šajā kontekstā konstatācija, saskaņā ar kuru datu subjektam ir tiesības, lai informācija, kas saistīta ar tā personu, vairs netiktu saistīta ar tā vārdu ar rezultātu saraksta palīdzību,

nenozīmē, ka šādas attiecīgās informācijas iekļaušana rezultātu sarakstā rada kaitējumu datu subjektam (96. punkts un rezolūtvās daļas 4) punkts).

Visbeidzot Tiesa precizēja, ka, tā kā datu subjekts, ņemot vērā tā pamattiesības atbilstoši Hartas 7. un 8. pantam, var lūgt, lai attiecīgā informācija vairs netiktu sniegta plašai sabiedrībai, to iekļaujot šādā rezultātu sarakstā, šīs tiesības principā ir svarīgākas ne tikai par meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja ekonomisko interesi, bet arī šīs sabiedrības interesi atrast šo informāciju, veicot meklēšanu, izmantojot šīs personas vārdu. Tomēr tas tā nebūtu gadījumā, ja tādu īpašu iemeslu dēļ kā minētās personas loma sabiedriskajā dzīvē izrādītos, ka iejaukšanās tās pamattiesībās ir attaisnota ar īpašām minētās sabiedrības interesēm saņemt piekļuvi attiecīgajai informācijai, pateicoties šai iekļaušanai (97. punkts un rezolūtvās daļas 4) punkts).

2. Personas datu apstrāde un intelektuālā īpašuma tiesības

*2008. gada 29. janvāra spriedums (virspalāta) Promusicae (C-275/06, EU:C:2008:54)*²³

Promusicae, Spānijas bezpeļņas asociācija, kas apvieno mūzikas ierakstu, kā arī audiovizuālo ierakstu producentus un izdevējus, bija vērsusies Spānijas tiesās, lai tās noteiktu Telefónica de España SAU (komercsabiedrība, kura tostarp sniedz piekļuvi internetam pakalpojumus) atklāt atsevišķu personu, kam tā nodrošina piekļuvi internetam un kam ir zināma IP adrese, kā arī pievienošanās datums un laiks, identitāti un faktisko adresi. Kā norāda Promusicae, šīs personas izmanto arhīvu apmaiņas programmu, sauktu "peer-to-peer" jeb "P2P" (kas ir pārskatāms līdzeklis, kā dalīties ar saturu; tas ir neatkarīgs un decentralizēts, un tam ir paplašinātas meklēšanas un lejuplādēšanas funkcijas), kas ļauj to personālā datora kopīgajā direktoriņā piekļūt fonogrammām, kuru izmantošanas īpašumtiesības ir Promusicae biedriem. Tā līdz ar to lūdza sniegt minēto informāciju, lai varētu uzsākt civilo tiesvedību pret attiecīgajām personām.

Šajos apstākļos Juzgado de lo Mercantil no 5 de Madrid (Madrides Komerctiesa Nr. 5, Spānija) uzdeva Tiesai jautājumu, vai Eiropas tiesību akti, lai nodrošinātu autortiesību efektīvu aizsardzību, uzliek dalībvalstīm pienākumu paziņot personas datus civilā tiesvedībā.

Tiesa uzskata, ka minētais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu izvirza jautājumu par nepieciešamību saskaņot prasības attiecībā uz dažādu pamattiesību aizsardzību, proti, pirmkārt, tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību un, otrkārt, tiesību uz īpašuma aizsardzību un efektīvu tiesību aizsardzību.

Šajā ziņā Tiesa secināja, ka Direktīva 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību)²⁴, Direktīva 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā²⁵, Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu²⁶ un Direktīva 2002/58/EK neliek dalībvalstīm tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā paredzēt pienākumu paziņot personas datus, lai nodrošinātu autortiesību efektīvu aizsardzību civilā tiesvedībā. Tomēr Savienības tiesības pieprasa, lai minētās dalībvalstis, transponējot šīs direktīvas, pamatotos uz tādu minēto direktīvu interpretāciju, kas ļauj nodrošināt atbilstošu līdzsvaru starp dažādām Kopienas tiesību sistēmā aizsargātām pamattiesībām. Līdz ar to, īstenojot minēto direktīvu transponēšanas pasākumus,

²³ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2008. gada ziņojumā, 46. lpp.

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/31/EK (2000. gada 8. jūnijs) par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) (OV L 178, 17.7.2000., 1. lpp.).

²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV L 167, 22.6.2001., 10. lpp.).

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu (OV L 157, 30.4.2004., 45. lpp., un labojums OV L 195, 2.6.2004., 16. lpp.).

dalībvalstu iestādēm un tiesām ir ne tikai jāinterpretē savas valsts tiesības ar šīm pašām direktīvām saskanīgā veidā, bet arī jānodrošina, lai tās nebūtu pamatotas ar tādu šo direktīvu interpretāciju, kas nonāk konfliktā ar minētajām pamattiesībām vai citiem Kopienas tiesību vispārējiem principiem, tādiem kā samērīguma princips (70. punkts un rezolutīvā daļa).

*2011. gada 24. novembra spriedums Scarlet Extended (C-70/10, EU:C:2011:771)*²⁷

Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) konstatēja, ka interneta lietotāji, kas izmanto interneta piekļuves nodrošinātāja Scarlet Extended SA (turpmāk tekstā – “Scarlet”) pakalpojumus, ar “peer-to-peer” tīkla palīdzību no interneta bez atļaujas un tiesību iegādāšanās lejuplādē darbus, kas ietverti tās krājumā. SABAM cēla prasību valsts tiesā un panāca, ka pirmajā instancē pret Scarlet tika izdots rīkojums izbeigt šos autortiesību pārkāpumus, padarot neiespējamu Scarlet klientiem jebkāda veidā sūtīt vai saņemt datnes ar SABAM krājumā ietvertiem muzikāliem darbiem, izmantojot “peer-to-peer” programmas.

Scarlet vērsās Cour d’appel de Bruxelles [Briseles apelācijas tiesā] (Beļģija), kas nolēma apturēt tiesvedību, lai lūgtu Tiesu sniegt prejudiciālu jautājumu par to, vai šāds rīkojums atbilst Eiropas tiesību aktiem.

Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 95/46/EK, 2000/31/EK, 2001/29/EK, 2002/58/EK un 2004/48/EK, aplūkotas kopā un interpretētas saistībā ar prasībām, kas izriet no attiecīgo pamattiesību aizsardzības, ir jāinterpretē tādējādi, ka tām neatbilst attiecībā uz Scarlet izdots rīkojums ieviest filtrēšanas sistēmu attiecībā uz visām elektroniskajām komunikācijām, kuras notiek ar tā pakalpojumu palīdzību, tostarp izmantojot “peer-to-peer” programmas, kas vienlīdz ir piemērojama attiecībā uz visiem tā klientiem, kas ir preventīva, kuras izmaksas pilnībā sedz šis uzņēmums un kas ir bez ierobežojuma laikā, un kas šī interneta piekļuves nodrošinātāja tīklā spēj identificēt tādu elektronisko datņu apriti, kurās ir muzikāls, kinematogrāfisks vai audiovizuāls darbs, uz ko, kā apgalvo lūguma iesniedzējs, tam ir intelektuālā īpašuma tiesības, lai bloķētu datņu, ar kurām tiek pārkāptas autortiesības, pārsūtīšanu (54. punkts un rezolutīvā daļa).

Tiesa uzskata, ka šāds rīkojums neatbilst aizliegumam, kas ir noteikts Direktīvas 2000/31/EK 15. panta 1. punktā, uzlikt šādam pakalpojumu sniedzējam vispārēju uzraudzības pienākumu, nedz arī izvirzīt prasību nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp intelektuālā īpašuma tiesībām, no vienas puses, un darījumdarbības brīvību, tiesībām uz personas datu aizsardzību, kā arī brīvību saņemt vai nosūtīt informāciju, no otras puses (40. un 49. punkts).

Šajā saistībā Tiesa norāda, ka, pirmkārt, rīkojums ieviest apstrīdēto filtrēšanas sistēmu ietvertu visa satura sistemātisku analīzi, kā arī lietotāju IP adresu vākšanu un identificēšanu, no kurām tiek sūtīts nelikumīgais saturs tīklā, jo šīs adreses ir aizsargātie personas dati, tādēļ ka tie ļauj precīzi identificēt minētos lietotājus (51. punkts). Otrkārt, minētais rīkojums varētu apdraudēt informācijas brīvību, jo šī sistēma radītu risku nepietiekami nošķirt nelikumīgo saturu no likumīgā satura, līdz ar to šīs sistēmas īstenošanas rezultātā varētu tikt bloķēts likumīgs saturs. Nav apstrīdēts, ka atbilde uz jautājumu par nosūtīšanas likumību ir atkarīga arī no autortiesību juridisko izņēmumu piemērošanas, kuri atšķiras katrā dalībvalstī. Turklāt atsevišķi darbi dažās dalībvalstīs var attiekties uz publiski pieejamu saturu vai tie var būt bezmaksas materiāli, ko internetā ievietojuši attiecīgie autori (52. punkts).

Līdz ar to Tiesa konstatēja, ka, izdodot rīkojumu Scarlet ieviest apstrīdēto filtrēšanas sistēmu, attiecīgā valsts tiesa neesot ievērojusi prasību nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp intelektuālā īpašuma tiesībām,

²⁷ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2011. gada ziņojumā, 37. lpp.

no vienas puses, un darījumdarbības brīvību, tiesībām uz personas datu aizsardzību un brīvību saņemt vai nosūtīt informāciju, no otras puses (53. punkts).

2012. gada 19. aprīļa spriedums Bonnier Audio u.c. (C-461/10, EU:C:2012:219)

Högsta domstolen (Augstākā tiesa, Zviedrija) uzdeva Tiesai prejudiciālus jautājumus par to, kā interpretēt Direktīvu 2002/58/EK un Direktīvu 2004/48/EK tiesvedībā starp Bonnier Audio AB, Earbooks AB, Norstedts Förlagsgrupp AB, Piratförlaget AB un Storyside AB (turpmāk tekstā – “Bonnier Audio u.c.”) un Perfect Communication Sweden AB (turpmāk tekstā – “ePhone”) par pēdējās minētās sabiedrības iebildumiem pret Bonnier Audio u.c. iesniegto lūgumu izdot rīkojumu sniegt datus.

Šajā lietā Bonnier Audio u.c. ir izdevējas sabiedrības, kurām tostarp pieder ekskluzīvas tiesības reproducēt, izdot un padarīt pieejamus sabiedrībai 27 darbus, kas ir audiogrāmatu formātā. Tās apgalvoja, ka ir aizskartas to ekskluzīvās tiesības, jo bez to piekrišanas publiski ir izplatīti šie 27 darbi, izmantojot FTP (“file transfer protocol” jeb “datņu pārsūtīšanas protokols”) serveri, kas ļauj veikt datņu koplietošanu un datu nosūtīšanu starp internetam pieslēgtiem datoriem. Tādēļ tās vērsās Zviedrijas tiesās ar lūgumu izdot rīkojumu paziņot tās personas vārdu vai nosaukumu un adresi, kas lieto IP adresi, no kuras attiecīgās datnes ir tikušas nosūtītas.

Šajā kontekstā Högsta domstolen, kurā tika iesniegta kasācijas sūdzība, uzdeva jautājumu Tiesai, vai Savienības tiesību akti nepieļauj tāda valsts tiesību noteikuma piemērošanu, kas ir ieviests, pamatojoties uz Direktīvas 2004/48/EK 8. pantu, un kas, lai identificētu abonentu, ļauj izdot rīkojumu interneta piekļuves nodrošinātājam civilās tiesvedības ietvaros paziņot autortiesību īpašniekam vai tā tiesību pārņēmējam tā abonenta identitāti, kuram ir piešķirta IP adrese, kas ir tikusi izmantota, lai pārkāptu minētās tiesības. Šis jautājums ir balstīts uz pieņēmumu, ka, pirmkārt, prasītājs ir iesniedzis reālus pierādījumus par attiecīgo autortiesību pārkāpumu un, otrkārt, lūgtais pasākums ir samērīgs.

Tiesa vispirms atgādināja, ka Direktīvas 2004/48/EK 8. panta 3. punktam, skatot to kopsakarā ar Direktīvas 2002/58/EK 15. panta 1. punktu, nav pretrunā tas, ka dalībvalstis ievieš pienākumu nodot privātpersonām personas datus, lai civillietu tiesās varētu ierosināt lietu par autortiesību aizskārumu, taču tas arī nenosaka, ka šīm valstīm būtu obligāti jāparedz šāds pienākums. Tomēr dalībvalstu iestādēm un tiesām ir ne tikai jāinterpretē savas valsts tiesības šīm pašām direktīvām atbilstošā veidā, bet arī jānodrošina, lai tās nebūtu pamatotas ar tādu šo direktīvu interpretāciju, kas nonāk konfliktā ar minētajām pamattiesībām vai citiem Savienības tiesību vispārējiem principiem, tādiem kā samērīguma princips (55. un 56. punkts).

Šajā ziņā tā konstatēja, ka attiecīgajā valsts tiesību aktā it īpaši ir noteikts, ka, lai varētu izdot rīkojumu sniegt attiecīgos datus, ir jābūt reālam pierādījumam par darba intelektuālā īpašuma tiesību aizskārumu, pieprasītajai informācijai ir jāspēj veicināt izmeklēšanu par autortiesību pārkāpumu vai šādu tiesību aizskārumu un šī rīkojuma mērķim ir jāatsver neērtības vai cits kaitējums, kas saistībā ar šo pasākumu var rasties tā adresātam vai jebkurām citām atšķirīgām interesēm (58. punkts).

Līdz ar to Tiesa secināja, ka Direktīva 2002/58/EK un Direktīva 2004/48/EK pieļauj tādu valsts tiesību aktu kā pamatlietā aplūkots, ciktāl ar šo tiesību aktu valsts tiesai, kas no personas, kurai ir tiesības celt prasību, ir saņēmusi lūgumu izdot rīkojumu sniegt personas datus, ir atļauts – ņemot vērā katra konkrētā gadījuma apstākļus un pienācīgi ievērojot prasības, kas izriet no samērīguma principa, – izvērtēt attiecīgajā gadījumā pastāvošās atšķirīgās intereses (61. punkts un rezolutīvā daļa).

V. Valsts uzraudzības iestādes

1. Prasības par neatkarību apjoms

2010. gada 9. marta spriedums (virspalāta) Komisija/Vācija (C-518/07, EU:C:2010:125)²⁸

Ar savu prasības pieteikumu Komisija lūdza Tiesu atzīt, ka Vācijas Federatīvā Republika, pakļaujot dažādās federālajās zemēs valsts pārraudzībai uzraudzības iestādes, kuru kompetencē ir uzraudzīt personu datu apstrādi privātajā sektorā, un tādējādi kļūdaini transponējot prasību par iestāžu, kam ir jānodrošina šo datu aizsardzība, "pilnīgu neatkarību", nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Direktīvas 95/46/EK 28. panta 1. punkta otrajā daļā.

Vācijas Federatīvā Republika savukārt uzskatīja, ka Direktīvas 95/46/EK 28. panta 1. punkta otrajā daļā ir paredzēta uzraudzības iestāžu funkcionāla neatkarība tādā ziņā, ka šīm iestādēm ir jābūt neatkarīgām no privātā sektora iestādēm, kas ir to uzraudzības objekts, un ka tām nav jābūt pakļautām ārējai ietekmei. Tomēr tā puda viedokli, ka Vācijas federālajās zemēs īstenotā valsts pārraudzība nav šāda ārējā ietekme, bet administrācijas iekšējās uzraudzības mehānisms, kuru īsteno iestādes, kas ietilpst tajā pašā administratīvajā aparātā, kurā ir uzraudzības iestādes, un kam tāpat kā šīm uzraudzības iestādēm ir jāīsteno Direktīvas 95/46/EK mērķi.

Tiesa nosprieda, ka Direktīvā 95/46/EK paredzētās valsts uzraudzības iestāžu neatkarības garantijas mērķis ir nodrošināt efektīvu un uzticamu kontroli pār tiesību normu ievērošanu saistībā ar fizisko personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un tā ir jāinterpretē šī mērķa kontekstā. Šī neatkarības garantija ir iedibināta nevis tādēļ, lai piešķirtu minētajām iestādēm, kā arī to pārstāvjiem īpašu statusu, bet lai pastiprinātu personu un struktūru, kuras skar to lēmumi, aizsardzību, jo tādējādi uzraudzības iestādēm savu pienākumu izpildē ir jārikojas objektīvi (25. punkts).

Tiesa uzskatīja, ka šīm uzraudzības iestādēm, kuru kompetencē ir uzraudzīt personas datu apstrādi privātajā sektorā, ir jābūt neatkarīgām tādā apmērā, kas tām ļauj veikt savus pienākumus bez ārējās ietekmes. Šī neatkarība izslēdz ne vien jebkādu ietekmi, ko īsteno uzraudzības iestādes, bet arī jebkādas rīkojumus un cita veida ārējo ietekmi, tiešu vai netiešu, kura varētu apdraudēt minēto iestāžu pienākumu izpildi, kas ietver taisnīga līdzsvara izveidošanu starp tiesību uz privāto dzīvi aizsardzību un personas datu brīvu apriti. Iespēja vien, ka pārraudzības iestādes var īstenot politisku ietekmi pār kompetentu uzraudzības iestāžu lēmumiem, ir pietiekama, lai radītu šķēršļus neatkarīgai to pienākumu izpildei. Pirmkārt, šīs iestādes varētu izrādīt "iepriekšēju pakļaušanos", ņemot vērā pārraudzības iestāžu lēmumu pieņemšanas praksi. Otrkārt, tiesību uz privāto dzīvi garantā loma, ko nodrošina minētās uzraudzības iestādes, nozīmē, ka to lēmumi un tādas pašas šīs iestādes ir ārpus jebkādam aizdomām par subjektivitāti. Tiesa uzskatīja, ka valsts īstenotā pārraudzība pār valsts uzraudzības iestādēm nav saderīga ar prasību par neatkarību (30., 36. un 37. punkts un rezolutīvā daļa).

2012. gada 16. oktobra spriedums (virspalāta) Komisija/Austrija (C-614/10, EU:C:2012:631)

Savā prasības pieteikumā Komisija lūdza Tiesu konstatēt, ka, nepieņemot visus vajadzīgos noteikumus, lai Austrijā spēkā esošie tiesību akti atbilstu neatkarības kritērijam attiecībā uz Datenschutzkommission (Datu aizsardzības komisija), kas tika izveidota kā personas datu aizsardzības uzraudzības iestāde, Austrija nav izpildījusi Direktīvas 95/46/EK 28. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētos pienākumus.

²⁸ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2010. gada ziņojumā, 34. lpp.

Tiesa konstatēja, ka Austrija nav izpildījusi valsts pienākumus, uzskatot būtībā, ka uzraudzības iestādes neatkarības kritēriju, kurš noteikts ar Direktīvu 95/46/EK, nav izpildījusi dalībvalsts, kas ievieš tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru minētās iestādes administrators ir valsts ierēdnis, kas pakļauts uzraudzībai, kura birojs ir iekļauts valsts valdības dienestos un par ko valsts valdības vadītājam ir beznosacījuma tiesības saņemt informāciju par jebkādiem minētās iestādes vadības aspektiem (66. punkts un rezolutīvā daļa).

Tiesa vispirms atgādināja, ka Direktīvas 95/46/EK 28. panta 1. punkta otrajā daļā minētais jēdziens "pilnīgi neatkarīgi" nozīmē, ka uzraudzības iestādēm ir jābūt neatkarīgām tādā apjomā, kas tām ļauj veikt savus pienākumus bez ārējas ietekmes. Šajā ziņā ar apstākli vien, ka šāda iestāde ir funkcionāli neatkarīga, jo tās locekļi ir neatkarīgi un, pildot savus pienākumus, tiem nav saistoši nekādi norādījumi, nepietiek, lai minēto uzraudzības iestādi pasargātu no jebkādas ārējas ietekmes. Taču šajos ietvaros pieprasītās neatkarības mērķis ir izslēgt ne tikai tiešu ietekmi, kas izpaužas norāžu veidā, bet arī jebkāda veida netiešu ietekmi, kas varētu iespaidot uzraudzības iestādes lēmumus. Turklāt, ņemot vērā tiesību uz privāto dzīvi garanta lomu, ko nodrošina uzraudzības iestādes, to lēmumiem un tātad pašām šīm iestādēm ir jābūt ārpus jebkādam aizdomām par subjektivitāti (41.–43. un 52. punkts).

Tiesa precizēja, ka valsts uzraudzības iestādei, lai tā atbilstu iepriekš minētajā Direktīvas 95/46/EK noteikumā paredzētajam neatkarības kritērijam, nav jābūt tādai atsevišķai budžeta pozīcijai kā tai, kas ir paredzēta Regulas (EK) Nr. 45/2001 43. panta 3. punktā. Dalībvalstīm faktiski nav pienākuma savos valsts tiesību aktos pārņemt noteikumus, kas ir analogi Regulas (EK) Nr. 45/2001 V nodaļā paredzētajiem, lai nodrošinātu savas(-u) uzraudzības iestādes(-žu) pilnīgu neatkarību, un tādējādi tās var paredzēt, ka no budžeta tiesību viedokļa uzraudzības iestāde ir pakļauta noteiktam ministrijas departamentam. Tomēr nepieciešamo cilvēku un materiālo resursu piešķiršana šādai iestādei nedrīkstētu tai traucēt pildīt savus pienākumus "pilnīgi neatkarīgi" Direktīvas 95/46/EK 28. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē (58. punkts).

2014. gada 8. aprīļa spriedums (virspalāta) Komisija/Ungārija (C-288/12, EU:C:2014:237)²⁹

Šajā lietā Komisija bija lūgusi Tiesu konstatēt, ka, priekšlaicīgi izbeidzot Personas datu aizsardzības uzraudzības iestādes pilnvaru termiņu, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir noteikti Direktīvā 95/46/EK.

Tiesa nosprieda, ka, priekšlaicīgi izbeidzot Personas datu aizsardzības uzraudzības iestādes pilnvaru termiņu, dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir noteikti Direktīvā 95/46/EK (62. punkts un rezolutīvās daļas 1) punkts).

Tiesa uzskatīja, ka uzraudzības iestāžu, kuras atbild par minēto datu apstrādes uzraudzību, nepieciešamā neatkarība izslēdz it īpaši jebkādu rīkojumu došanu un jebkādu citu ārēju ietekmi – vai tā būtu tieša vai netieša –, kura varētu iespaidot to lēmumus un kura tādējādi varētu apdraudēt minēto iestāžu pienākumu izpildi, kas ietver taisnīga līdzsvara nodrošināšanu starp tiesību uz privāto dzīvi aizsardzību un personas datu brīvu apriti (51. punkts).

Turklāt Tiesa atgādināja, ka ar šādu funkcionālu neatkarību vien nepietiek, lai uzraudzības iestādes pasargātu no jebkādas ārējas ietekmes, jo iespēja vien, ka valsts pārraudzības iestādes var īstenot politisku ietekmi pār uzraudzības iestāžu lēmumiem, ir pietiekama, lai radītu šķēršļus tās neatkarīgai pienākumu izpildei. Tomēr, ja katrai dalībvalstij būtu atļauts pirms tās sākotnēji paredzētā termiņa izbeigt uzraudzības iestādes pilnvaras, neievērojot piemērojamajos tiesību aktos šajā nolūkā iepriekš noteiktos noteikumus un garantijas, šādas priekšlaicīgas izbeigšanas draudi, kas šai iestādei pastāvētu visā tās pilnvaru termiņa laikā, varētu izraisīt to, ka tā zināmā veidā pakļaujas politiskajai varai, kas nav

²⁹ Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2014. gada ziņojumā, 62. lpp.

saderīgi ar minēto neatkarības prasību. Turklāt šādā situācijā uzraudzības iestādi nevarētu uzskatīt par spējīgu darboties jebkuros apstākļos, nepastāvot nekādām aizdomām par subjektivitāti (52.–55. punkts).

2. Piemērojamo tiesību un kompetentās uzraudzības iestādes noteikšana

*2015. gada 1. oktobra spriedums Weltimmo (C-230/14, EU:C:2015:639)*³⁰

Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (Valsts iestāde, kuras uzdevums ir datu un informācijas brīvības aizsardzība, Ungārija) uzlika naudas sodu Weltimmo, kas ir Slovākijā reģistrēta sabiedrība un kas pārvalda interneta vietnes, kurās atrodami sludinājumi par Ungārijā esošiem nekustamā īpašuma objektiem, par to, ka tā, neraugoties uz sludinājumu ievietotāju lūgumiem, neizdzēsa viņu personas datus no šīm vietnēm un izpaua šos datus parādu piedziņas iestādēm, lai saņemtu neapmaksātajos rēķinos norādītās summas. Ungārijas uzraudzības iestāde uzskata, ka sabiedrība Weltimmo, šādi rīkojoties, ir pārkāpusi Ungārijas tiesību aktus, ar kuriem ir transponēta Direktīva 95/46/EK.

Kúria (Augstākā tiesa, Ungārija), kurā tika iesniegta kasācijas sūdzība, bija šaubas par piemērojamajām tiesībām un Ungārijas uzraudzības iestādes pilnvarām, ņemot vērā Direktīvas 95/46/EK 4. panta 1. punktu un 28. pantu. Tādēļ tā uzdeva Tiesai vairākus prejudiciālus jautājumus.

Runājot par piemērojamajiem valsts tiesību aktiem, Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 95/46/EK 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir ļauts piemērot citas dalībvalsts, kas nav tā, kurā ir reģistrēts par šo datu apstrādi atbildīgais pārzinis, tiesību aktus par personas datu aizsardzību, ciktāl tas, izmantojot stabilu veidojumu šīs dalībvalsts teritorijā, veic reālu un efektīvu darbību – pat ja tā ir minimāla –, kuras ietvaros notiek šī apstrāde. Lai noteiktu, vai tas tā ir, iesniedzējtiesa var it īpaši ņemt vērā faktu, ka, pirmkārt, par minēto apstrādi atbildīgā pārzina darbība, kuras ietvaros šī apstrāde notiek, izpaužas kā tādu nekustamā īpašuma sludinājumu interneta vietņu pārvaldīšana, kuras attiecas uz šīs dalībvalsts teritorijā esošiem nekustamā īpašuma objektiem un kuras ir šīs dalībvalsts valodā, un kuras tādējādi galvenokārt vai pat pilnībā ir vērstas uz minēto dalībvalsti. Iesniedzējtiesa var ņemt vērā, otrkārt, arī to, ka šim pārzinim minētajā dalībvalstī ir pārstāvis, kura uzdevums ir piedzīt no šīs darbības izrietošos prasījumus, kā arī to pārstāvēt administratīvajos procesos un tiesvedībās saistībā ar attiecīgo datu apstrādi. Tiesa savukārt precizēja, ka jautājumam par to personu valstspiederību, kurus šī datu apstrāde skar, nav nozīmes (41. punkts un rezolutīvās daļas 1) punkts).

Runājot par tās uzraudzības iestādes kompetenci un pilnvarām, kurā tiek iesniegtas sūdzības atbilstoši Direktīvas 95/46/EK 28. panta 4. punktam, Tiesa uzskatīja, ka šī iestāde var izskatīt šīs sūdzības neatkarīgi no piemērojamajām tiesībām un pat pirms tā zina, kuras valsts tiesības attiecīgajai apstrādei ir piemērojamas (54. punkts). Tomēr, ja šī iestāde secina, ka ir piemērojamas citas dalībvalsts tiesības, tā nevar piemērot sankcijas ārpus tās dalībvalsts teritorijas, kurai tā ir piederīga. Šādā situācijā tai, izpildot šīs direktīvas 28. panta 6. punktā paredzēto sadarbības pienākumu, ir jāpieprasa otras dalībvalsts uzraudzības iestādei konstatēt iespējamu šo tiesību pārkāpumu un piemērot sankcijas, ja šajās tiesībās tas ir atļauts, attiecīgā gadījumā balstoties uz informāciju, kuru šī iestāde tai būtu sniegusi (57. un 60. punkts un rezolutīvās daļas 2) punkts).

30 Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2015. gada ziņojumā, 55. lpp.

3. Valsts uzraudzības iestāžu pilnvaras

2015. gada 6. oktobra spriedums (virspalāta) Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650)

Šajā lietā (skat. arī III iedaļu "Personas datu pārsūtīšana uz trešajām valstīm") Tiesa īpaši nosprieda, ka valsts uzraudzības iestāžu kompetencē ietilpst personas datu pārsūtīšanas uz trešajām valstīm uzraudzība.

Šajā saistībā Tiesa vispirms konstatēja, ka valsts uzraudzības iestādēm ir virkne pilnvaru un ka šīs pilnvaras, kuras neizsmeļošā veidā ir uzskaitītas Direktīvas 95/46/EK 28. panta 3. punktā, ir līdzekļi, kas ir vajadzīgi šo iestāžu uzdevumu izpildē. Tādējādi minētajām iestādēm ir tostarp izmeklēšanas pilnvaras, piemēram, pilnvaras ievākt visu tās uzraudzības pienākumu izpildei vajadzīgo informāciju, efektīvas iejaukšanās pilnvaras, piemēram, noteikt pagaidu vai galīgu aizliegumu datu apstrādei, vai arī pilnvaras iesaistīties tiesvedībā (43. punkts).

Runājot par pilnvarām uzraudzīt personas datu pārsūtīšanu uz trešajām valstīm, Tiesa nosprieda, ka no Direktīvas 95/46/EK 28. panta 1. un 6. punkta, protams, izriet, ka valsts uzraudzības iestāžu pilnvaras attiecas uz personas datu apstrādi dalībvalsts teritorijā, kurā šīs iestādes atrodas, un, pamatojoties uz šo 28. pantu, to pilnvaras nesniedz līdz šādu datu apstrādei, kas veikta trešās valsts teritorijā (44. punkts).

Tomēr darbība, kurā ietilpst personas datu pārsūtīšana no dalībvalsts uz trešo valsti, kā tāda ir personas datu apstrāde, kas veikta dalībvalsts teritorijā. Tādējādi valsts uzraudzības iestāžu ziņā saskaņā ar Hartas 8. panta 3. punktu un Direktīvas 95/46/EK 28. pantu ir kontrolēt, vai tiek ievērotas Savienības tiesību normas par fizisku personu aizsardzību saistībā ar personas datu apstrādi, ikvienu no tām tātad ir apveltīta ar pilnvarām pārbaudīt, vai šo datu pārsūtīšanā no dalībvalsts, kurā tā darbojas, uz trešo valsti ir ievērotas šajā direktīvā izvirzītās prasības (45. un 47. punkts).

VI. ES tiesību aktu teritoriālā piemērošana

2014. gada 13. maija spriedums (virspalāta) Google Spain un Google (C-131/12, EU:C:2014:317)

Šajā spriedumā (skat. arī II.3. iedaļu "Personas datu apstrādes jēdziens" un IV.1. iedaļu "Tiesības iebilst pret personas datu apstrādi ("tiesības tikt aizmirstam ")") Tiesa arī lēmusi par Direktīvas 95/46/EK teritoriālās piemērošanas jomu.

Tādējādi Tiesa nosprieda, ka personas datu apstrāde tiek veikta par šo apstrādi dalībvalsts teritorijā atbildīgā nodibinājuma darbības ietvaros Direktīvas 95/46/EK izpratnē, ja meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējs, lai gan tā juridiskā adrese ir reģistrēta trešajā valstī, dalībvalstī izveido filiāli vai meitasuzņēmumu, kas ir paredzēts reklāmas laukumu meklētājprogrammā reklamēšanai un pārdošanai un kura darbība ir paredzēta šīs dalībvalsts iedzīvotājiem (55. un 60. punkts un rezolutīvās daļas 2) punkts).

Šādos apstākļos meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja darbības un tā nodibinājuma, kas atrodas attiecīgajā dalībvalstī, darbības, lai gan tās atšķiras, ir nesaraujami saistītas, jo darbības saistībā ar reklāmas laukumiem ir līdzeklis, lai padarītu attiecīgo meklētājprogrammu ekonomiski rentablu, un šī programma tajā pašā laikā ir līdzeklis, kas ļauj paveikt šīs darbības (56. punkts).

VII. Sabiedrības tiesības piekļūt Eiropas Savienības iestāžu dokumentiem un personas datu aizsardzība

2010. gada 29. jūnija spriedums (virspalāta) Komisija/Bavarian Lager (C-28/08 P, EU:C:2010:378)

Bavarian Lager, sabiedrība, kas izveidota, lai ievestu Vācijas alu, kurš paredzēts bāriem Apvienotajā Karalistē, nevarēja pārdot savu produktu, jo liels skaits bāru īpašnieku Apvienotajā Karalistē bija uzņēmušies saistības atbilstoši līgumiem par ekskluzīvu iepirkumu, liekot tiem iegādāties alu no konkrētām alus darītavām.

Saskaņā ar Apvienotās Karalistes regulējumu par alus piegādi (turpmāk tekstā – “GBP”) Apvienotās Karalistes alus darītavām bija jāpiešķir bāru vadītājiem iespēja iegādāties alu no citas alus darītavas ar nosacījumu, ka tas ir iepildīts mucās. Tomēr vairumu alus, kas ražots ārpus Apvienotās Karalistes, nevarēja uzskatīt par “alu, kas iepildīts mucās” GBP nozīmē, un tādējādi tas neietilpa šī regulējuma piemērošanas jomā. Uzskatot, ka minētais regulējums ir pasākums ar importa kvantitatīvajiem ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību, Bavarian Lager iesniedza sūdzību Komisijā.

Pienākumu neizpildes procedūras laikā, ko Komisija bija ierosinājusi pret Apvienoto Karalisti, Kopienas un Apvienotās Karalistes administrāciju pārstāvji un Kopējā tirgus alus darītavu konfederācijas (CBMC) pārstāvji piedalījās sanāsmē, kas notika 1996. gada 11. oktobrī. Pēc tam, kad Apvienotās Karalistes iestādes bija informējušas Komisiju par grozījumiem attiecīgajos tiesību aktos, ar ko tika atļauts pudelēs pildītu alu pārdot kā citas izcelsmes alu tāpat kā mucā pildītu alu, Komisija informēja Bavarian Lager par valsts pienākumu neizpildes procedūras apturēšanu.

Tā kā Bavarian Lager iesniedza pieteikumu, lai saņemtu pilnu 1996. gada oktobra sanāksmes protokolu ar visu dalībnieku uzvārdiem, Komisija vēlāk ar 2004. gada 18. marta lēmumu šo pieteikumu noraidīja, atsaucoties it īpaši uz šo personu privātās dzīves neaizskaramības aizsardzību, ko garantē regula par personas datu aizsardzību.

Tad Bavarian Lager cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot atcelt šo Komisijas lēmumu. Ar 2007. gada 8. novembra spriedumu Vispārējā tiesa atcēla Komisijas lēmumu, īpaši norādot, ka tas vien, ka attiecīgās personas uzvārds ir to personu sarakstā, kas piedalījās sanāsmē pārstāvētās organizācijas vārdā, nevar nelabvēlīgi ietekmēt un apdraudēt šo personu privāto dzīvi. Pēc tam Komisija, kuru atbalstīja Apvienotā Karaliste un Padome, iesniedza apelācijas sūdzību Tiesā par Vispārējās tiesas spriedumu.

Tiesa vispirms norādīja, ka, ja pieteikuma, kā pamatā ir Regula (EK) Nr. 1049/2001³¹ par piekļuvi dokumentiem, mērķis ir iegūt piekļuvi dokumentiem, kuros ir personas dati, tad Regulas (EK) Nr. 45/2001 normas kļūst pilnībā piemērojamas, tostarp noteikums, kurā nosūtīto personas datu saņēmējam ir uzlikts pienākums pierādīt šo datu izpaušanas nepieciešamību, kā arī noteikums, kas ļauj datu subjektam jebkurā laikā iebilst pret datu, kas uz viņu attiecas, apstrādi, ja tam ir likumīgs pamatojums, kurš saistīts ar viņa konkrēto stāvokli (63. punkts).

Tupinājumā Tiesa konstatēja, ka pienākumu neizpildes procedūras ietvaros rīkotās sanāksmes protokolā minētais šīs sanāksmes dalībnieku saraksts ietver personas datus Regulas (EK) Nr. 45/2001 2. panta a) punkta nozīmē, jo personas, kuras varēja piedalīties šajā sanāsmē, var identificēt (70. punkts).

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV L 145, 31.5.2001., 43. lpp.).

Visbeidzot tā secināja, ka, pieprasīdama, lai attiecībā uz personām, kuras nav devušas skaidru piekrišanu šajā protokolā iekļauto ar tām saistīto personas datu izpaušanai, tiktu pierādīta vajadzība nosūtīt šos personas datus, Komisija ir ievērojusi minētās regulas 8. panta b) punkta noteikumus (77. punkts).

Ja pieteikumā pieklūt minētajam sanāksmes protokolam, kā paredzēts Regulā (EK) Nr. 1049/2001, nav sniegts nekāds skaidrs un likumīgs pamatojums, nedz arī pārliecinoši argumenti nolūkā pierādīt vajadzību nosūtīt šos personas datus, Komisija nevar izsvērt dažādās lietas dalībnieku intereses. Tāpat tā nevar pārbaudīt, vai nav iemeslu pieņemt, ka ar šo nosūtīšanu varētu tikt apdraudētas datu subjektu likumīgās intereses, kā ir paredzēts Regulā (EK) Nr. 45/2001 8. panta b) punktā (78. punkts)³².

2015. gada 16. jūlija spriedums ClientEarth un PAN Europe/EFSA (C-615/13 P, EU:C:2015:489)

Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA) izveidoja darba grupu tādu vadlīniju izstrādei, kuras paredzētas, lai noteiktu īstenošanas kārtību Regulas (EK) Nr. 1107/2009³³ 8. panta 5. punktam, kura izpratnē pieteikuma par atļauju augu aizsardzības līdzekļa laišanai tirgū iesniedzējs dokumentācijai pievieno pieejamās zinātniski recenzētās publikācijas, kā tās noteikusi EFSA, par darbīgo vielu un tās attiecīgo metabolītu blakusiedarbību uz veselību, vidi un blakussugām.

Tā kā vadlīniju projekts tika nodots sabiedriskai apspriešanai, ClientEarth un Pesticide Action Network Europe (PAN Europe) iesniedza apsvērumus par šo projektu. Šajā saistībā tās kopīgi iesniedza EFSA pieteikumu par piekļuvi vairākiem dokumentiem saistībā ar vadlīniju projekta sagatavošanu, tostarp ārējo ekspertu apsvērumiem.

EFSA atļāva ClientEarth un PAN Europe pieklūt ārējo ekspertu individuāliem apsvērumiem par vadlīniju projektu. Tomēr tā norādīja, ka atbilstoši Regulas (EK) Nr. 1049/2001 4. panta 1. punkta b) apakšpunktam, kā arī Savienības tiesību aktiem attiecībā uz personas datu aizsardzību, it īpaši Regulai (EK) Nr. 45/2001, tā ir aizsegusi šo ekspertu uzvārdus. Tā šajā ziņā apgalvo, ka šo ekspertu uzvārdu izpaušana būtu uzskatāma par personas datu nosūtīšanu Regulas (EK) Nr. 45/2001 8. panta izpratnē un ka šajā gadījumā neesot izpildīti šajā pantā paredzētie šādas nosūtīšanas nosacījumi.

Tādēļ ClientEarth un PAN Europe cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot atcelt minēto EFSA lēmumu. Vispārējā tiesa šo prasību noraidīja, līdz ar to ClientEarth un PAN Europe iesniedza apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu³⁴ Tiesā.

Pirmkārt, Tiesa uzsvēra, ka, tā kā prasītā informācija ļaujot attiecīgos apsvērumus saistīt ar kādu no konkrētajiem ekspertiem, tā skar identificētas fiziskas personas un attiecīgi veido personas datu kopumu Regulas (EK) Nr. 45/2001 2. panta a) punkta izpratnē. Tā kā jēdziens "personas dati" Regulas (EK) Nr. 45/2001 2. panta a) punkta izpratnē un jēdziens "dati attiecībā uz privāto dzīvi" nav sajaucami, Tiesa arī uzskatīja, ka izskatāmajā lietā nav nozīmes ClientEarth un PAN Europe apgalvojumam, saskaņā ar kuru apstrīdētā informācija neietilpstot attiecīgo ekspertu privātās dzīves jomā (29. un 32. punkts).

Tiesa pārbaudīja, otrkārt, ClientEarth un PAN Europe argumentu, kas bija balstīts uz neuzticēšanās gaisotni attiecībā uz EFSA, kurai bieži tiek pārņemta neobjektivitāte tāpēc, ka tā izmanto ekspertus, kam ir personīgās intereses, kuras nosaka to saikne ar ražošanas pārstāvjiem, kā arī uz vajadzību nodrošināt šīs iestādes lēmumu pieņemšanas procesa pārskatāmību. Šis arguments bija balstīts uz pētījumu, kurā ir atspoguļota saikne, kas lielāko daļu no ekspertiem, EFSA darba grupas locekļiem, saista ar ražošanas lobiju grupām. Šajā saistībā Tiesa nolēma, ka apstrīdētās informācijas iegūšana bija vajadzīga, lai būtu

32 Informācija par šo spriedumu tika iekļauta 2010. gada ziņojumā, 14. lpp.

33 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1107/2009 (2009. gada 21. oktobris) par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK (OV L 309, 24.11.2009., 1. lpp.).

34 Vispārējās tiesas spriedums, 2013. gada 13. septembris, *ClientEarth un PAN Europe/EFSA* (T-214/11, EU:T:2013:483).

iespējams konkrēti pārbaudīt katra no šiem ekspertiem objektivitāti, pildot viņu kā zinātnieku pienākumus EFSA labā. Tādēļ Tiesa atcēla Vispārējās tiesas spriedumu, konstatējot, ka Vispārējā tiesa ir kļūdaini nospriedusi, ka minētais ClientEarth un PAN Europe arguments nav pietiekams, lai pierādītu apstrīdētās informācijas nosūtīšanas vajadzību (57.–59. punkts).

Treškārt, lai novērtētu apstrīdētā EFSA lēmuma likumību, Tiesa pārbaudīja, vai bija pamats pieņemt, ka nosūtīšana varētu nodarīt kaitējumu datu subjektu likumīgajām interesēm. Šajā ziņā tā konstatēja, ka EFSA apgalvojums, saskaņā ar kuru apstrīdētās informācijas publiskošana būtu varējusi apdraudēt minēto ekspertu privāto dzīvi un integritāti, ir vispārīgs apsvēruma, kas citādi nav pamatots ne ar vienu izskatāmajai lietai raksturīgu elementu. Tiesa uzskatīja, ka gluži pretēji, šāda publiskošana pati par sevi būtu ļāvusi kļūdēt attiecīgās aizdomas par neobjektivitāti vai būtu sniegusi eventuāli skartajiem ekspertiem iespēju apstrīdēt, attiecīgā gadījumā izmantojot pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus, šo apgalvojumu par neobjektivitāti pamatotību. Ņemot vērā šos elementus, Tiesa atcēla arī EFSA lēmumu (69. un 73. punkts).

* * *

Spriedumi šajā pārskatā ir indeksēti judikatūras katalogā pozīcijās 1.04.03.07, 1.04.03.08, 1.04.03.11, 2.04, 2.05.00, 4.11.01 un 4.11.07.